

POSSIBILITĂȚI DE REDUCERE A DEFICITULUI COMERCIAL

**- studiu elaborat în cadrul Programului Phare RO
2003/005-551.02.03 -**

Introducere

Deteriorarea deficitului comercial al României din ultimii doi ani a devenit îngrijorătoare. Pornind de la această constatare, la solicitarea Comisiei Naționale de Prognoză, un grup de experți din cadrul Centrului Român de Modelare Economică a elaborat lucrarea de față, care își propune să evidențieze domeniile /sectoarele în care acest fenomen a fost mai accentuat. Analiza se referă la perioada ultimilor patru ani și este structurată în următoarele capitole:

Primul capitol se concentrează asupra evoluției totale a comerțului exterior al României în perioada analizată, urmărind să reliefeze mai întâi orientarea geografică și evoluțiile structurale ale comerțului, pe ramuri CAEN, și ale industriei prelucrătoare în funcție de nivelul de tehnologie (gradul de complexitate a activităților). Principalii factori de influență, interni și externi, ai deteriorării balanței comerciale sunt abordați succint în al doilea capitol al lucrării.

Capitolul trei constituie o analiză detaliată la nivelul ramurilor care au înregistrat cea mai mare scădere a deficitului în ultimii doi ani. Pentru evidențierea domeniilor în care deficitul balanței comerciale s-a accentuat în ultimii doi ani, s-a utilizat ca benchmark media anilor 2003 și 2004.

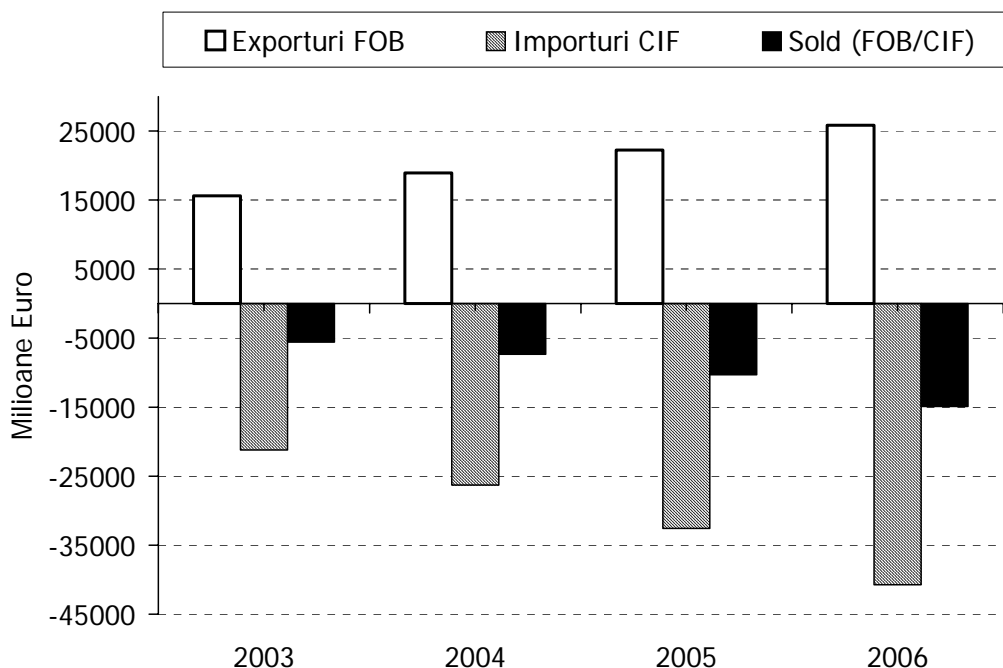
În fine, lucrarea de față conține un al patrulea capitol, cuprinzând o prezentare sintetică a concluziilor care se desprind din analiza efectuată.

I. Evoluția comerțului exterior al României în ultimii patru ani

I.1. Evoluția comerțului exterior total

În intervalul ultimilor patru ani, exporturile și importurile s-au dublat, în vreme ce deficitul balanței comerciale s-a triplat. Deteriorarea cea mai pronunțată a avut loc în anul 2006, când importurile s-au majorat cu 25%, față de o creștere a exporturilor de numai 16%. Principalele cauze sunt legate de evoluțiile de pe piața valutară, dar și de cele ale prețurilor mondiale ale hidrocarburilor. Alți factori de influență asupra deteriorării balanței comerciale sunt discutați în capitolul II.

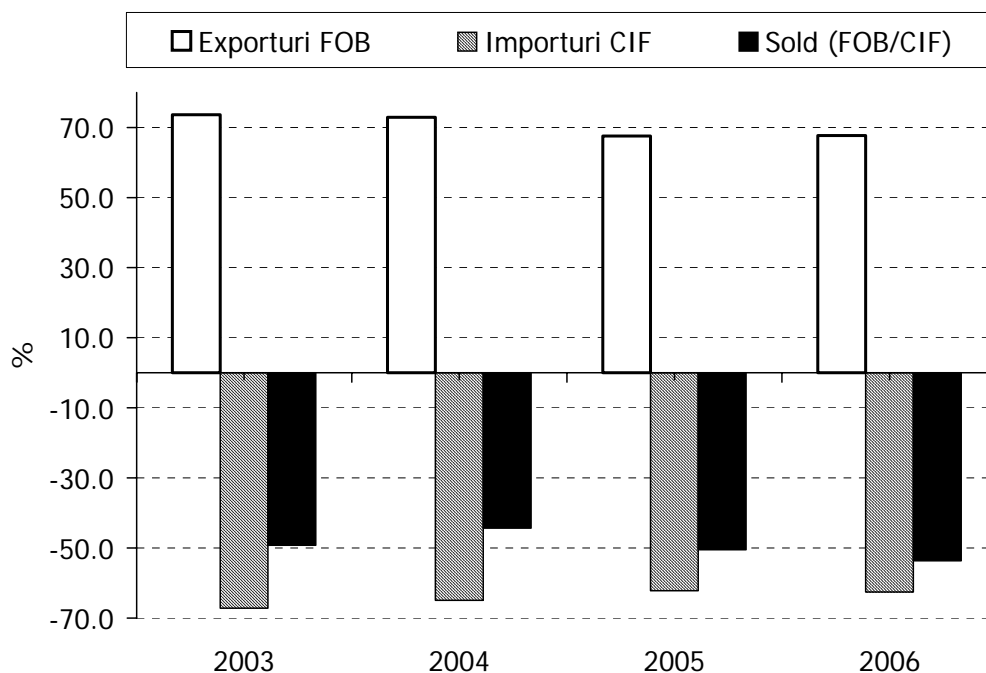
Graficul 1: Balanța comercială a României (milioane euro)

I.2. Orientarea geografică

Deși cu o pondere în ușoară scădere, Uniunea Europeană reprezintă în continuare principalul partener comercial al României, atât pentru exporturi (ponderea scăzând de la 73,6% în 2003 la 67,7% în 2006), cât și pentru importuri (care reprezentau 67,2% la începutul perioadei și 62,6% în ultimul an). În termeni valorici, creșterea importurilor a fost superioară celei a exporturilor, astfel contribuția comerțului bilateral Romania-UE la deficitul balanței comerciale a României crescând ușor de-a lungul perioadei analizate, de la 49,3% în 2003 la 53,6% în 2006.

Graficul 2: Ponderea comerțului cu Uniunea Europeană în comerțul exterior al României (%)

Analiza comerțului bilateral relevă importanța Germaniei și a Italiei, care ocupă detașat primele două poziții în clasamentul principalilor parteneri comerciali.

Tabelul 1: Principalii parteneri comerciali* pentru exporturi. Ponderea țării de destinație în exporturile României (%)

	2003	2004	2005	2006
Italia	24,2	21,2	19,2	17,9
Germania	15,7	15,0	14,0	15,7
Turcia	5,1	7,0	7,9	7,7
Franța	7,3	8,5	7,4	7,5
Ungaria	3,5	3,8	4,1	4,9
Marea Britanie	6,7	6,6	5,4	4,7

Notă: *) pondere mai mare de 4% în exporturile din anul 2006

În 2006, Italia pierde primul loc din topul principalilor parteneri pentru importuri, datorită scăderii activității de perfecționare activă în domeniul industriei ușoare (textile și îmbrăcăminte). De asemenea, trebuie remarcat faptul că importurile provenind din China au avut o dinamică importantă în ultimii ani.

**Tabelul 2: Principalii parteneri comerciali* pentru importuri.
Ponderea țării de origine în importurile României (%)**

	2003	2004	2005	2006
Germania	14,8	14,9	14,0	15,2
Italia	19,5	17,2	15,5	14,6
Rusia	8,3	6,8	8,3	7,9
Franta	7,3	7,1	6,7	6,5
Turcia	3,8	4,2	4,9	5,0
China	2,7	3,2	4,1	4,3

Notă: *) pondere mai mare de 4% în importurile din anul 2006

Deterioarea deficitului comercial, ca diferență dintre medie soldului 2005-2006, și media soldului 2003-2004 a fost înregistrată în comerțul bilateral cu următoarele țări: Rusia (-1010 mil. euro), Germania (-886 mil euro), China (-846 mil euro), Kazahstan (-831 mil. euro) și Italia (-606 mil euro). Tabelul 3 prezintă evoluția deficitului în comerțul bilateral cu aceste țări, inclusiv pentru ramurile care au, însumate, o contribuție de peste 50% la acest deficit. De remarcat că cea mai mare deteriorare a deficitului s-a produs în relațiile comerciale cu Kazahstan (datorită creșterii masive a valorii importurilor de hidrocarburi în ultimii doi ani, determinate de creșterea prețurilor) și China. Pentru aceasta din urmă, structura importurilor este foarte segmentată, deficitul cu China fiind practic compus din multe „deficite mici”. Cu toate acestea, o valoare relativ mai importantă a deteriorării deficitului comercial în 2006, comparativ cu anul 2003, se remarcă pentru Fabricarea calculatoarelor și a altor echipamente electronice (-208 mil. euro) și producția de emițătoare radio-TV, echipamente telefonice și telegrafice (-115 mil. euro).

**Tabelul 3: Partenerii comerciali cu România are cel mai mare deficit.
Soldul balanței comerțului bilateral (milioane euro)**

	2003	2004	2005	2006
Rusia, din care:	-1705	-1694	-2504	-2914
Extractia hidrocarburilor	-1438	-1454	-2292	-2746
Germania, din care:	-687	-1086	-1428	-2117
Productia de autovehicule	-320	-600	-737	-1122
Fabricarea preparatelor farmaceutice	-79	-105	-132	-213
China, din care:	-334	-696	-1154	-1569
Fabricarea calculatoarelor si a altor ech. electronice	-100	-146	-234	-308
Prod. de emitatoare radio-TV, echip. telef. si telegrafice	-20	-61	-104	-135

	2003	2004	2005	2006
Prod. de receptoare de radio si TV; aparate de inregistrare si reproducere audio sau video	-40	-49	-74	-91
Fabricarea incaltamintei	-25	-33	-62	-77
Tesaturi din alte textile	-30	-39	-51	-54
Prod. tuburilor electronice si a altor componente electr.	-25	-30	-26	-51
Fabricarea materialelor plastice in forme primare	0	0	-25	-42
Italia, din care:	-366	-501	-762	-1318
Tesaturi din alte textile	-731	-756	-707	-686
Tabacirea si finisarea pieilor	-260	-246	-248	-275
Kazahstan, din care:	-192	-449	-1034	-1269
Extractia hidrocarburilor	-148	-413	-959	-1249

La nivel de țară, cea mai însemnată deteriorare a deficitului în perioada 2005-2006, comparativ cu media celor doi ani anteriori, s-a înregistrat în comerțul cu SUA (-190 mil. euro), ramura cu cel mai mare deficit fiind extracția și prepararea cărbunelui superior (clasa CAEN 1010) (-93 mil. euro).

I.3. Evoluții structurale

I.3.1. Structura comerțului exterior al industriei prelucrătoare în funcție de nivelul de tehnologie

Pentru analiza structurii comerțului exterior în funcție de nivelul de tehnologie, am utilizat clasificarea standard Eurostat, care definește patru tipuri de ramuri industriale:

- grupa ramurilor '**High-tech**', care cuprinde următoarele diviziuni și grupe CAEN: Fabricarea de medicamente, produse farmaceutice și naturiste (244); Industria de mijloace ale tehnicii de calcul și de birou (30); Industria de echipamente pentru radio, televiziune și comunicații (32); Industria de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice și fotografice, ceasornicarie (33); Construcții și reparații de aeronave și nave (353).

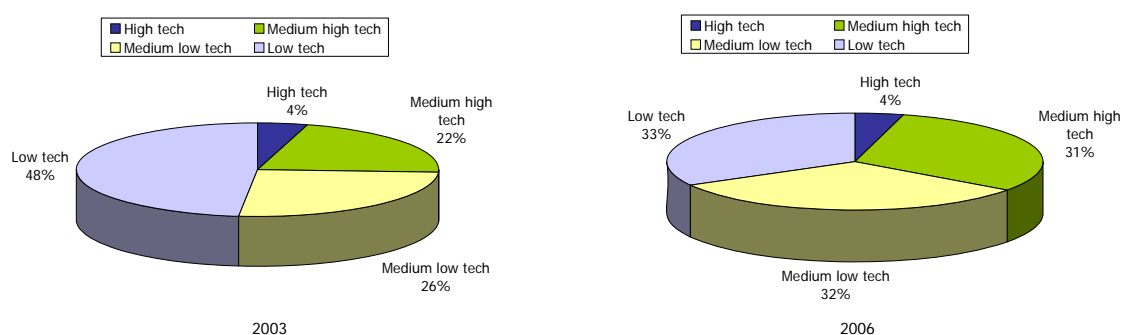
- grupa ramurilor '**Medium-high-tech**', care include: Fabricarea substanțelor și a produselor chimice (24), cu excepția grupei medicamentelor (244); Industria de mașini și echipamente (29); Industria de mașini și aparate electrice (31); Industria mijloacelor de transport rutier (34); Industria altor mijloace de transport n.c.a. (35),

cu excepția Construcției și reparații de nave (351) și Construcții și reparații de aeronave și nave (353).

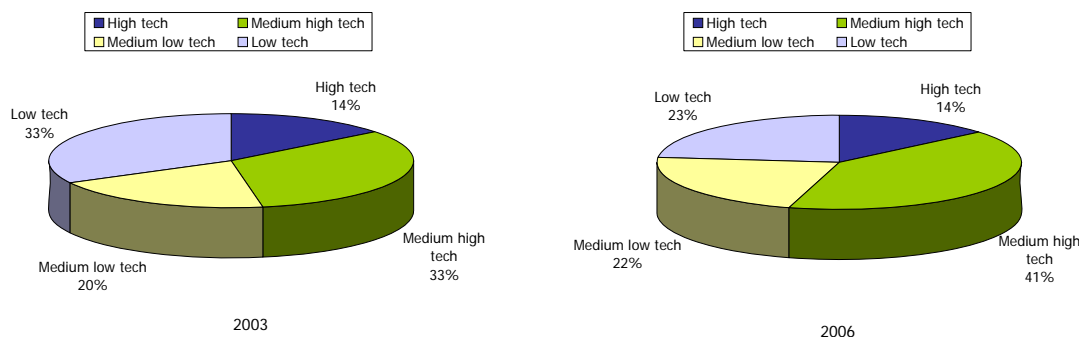
- grupa ramurilor '**Medium-low-tech**', respectiv următoarele diviziuni și grupe CAEN: Industria de prelucrare a țițeiului, cocsificarea cărbunelui și tratarea combustibililor nucleari (23); Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (25); Fabricarea altor produse din minerale nemetalice (26); Industria metalurgică (27); Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (exclusiv mașini, utilaje și instalații) (28) și Construcții și reparații de nave (351).

- grupa ramurilor '**Low-tech**', care cuprinde: Industria alimentară și a băuturilor (15); Fabricarea produselor din tutun (16); Fabricarea produselor textile (17); Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; aranjarea și vopsirea blănurilor (18); Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, a harnașamentelor și încălțămintei (19); Fabricarea lemnului și a produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din împletitură de pai și alte materiale (20); Fabricarea celulozei, hârtiei și a produselor din hârtie (21); Edituri, poligrafie și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor (22); Producția de mobilier și alte activități industriale n.c.a. (36) și Recuperarea deșeurilor și resturilor de materiale reciclabile (37).

Graficul 3: Structura exportului industriei prelucrătoare în 2006, comparativ cu 2003

Graficul 4: Structura importului industriei prelucrătoare în 2006, comparativ cu 2003

Exporturile României sunt dominate de produse ale industriilor ,Low-tech” și ,Medium-low-tech’, cu o pondere¹ în scădere de la 74%, în 2003, la 71 %, în 2006 (Graficul 3). Scăderea cea mai pronunțată a avut loc pentru produsele ,Low-tech’, de la 48% în totalul exporturilor românești, în anul 2003, la 33%, în 2006. Explicația constă în scăderea exporturilor ramurilor celuloză și hârtie și confecții și, în general, o dinamică mai lentă comparativ cu ramurile cu tehnologie mai înaltă.

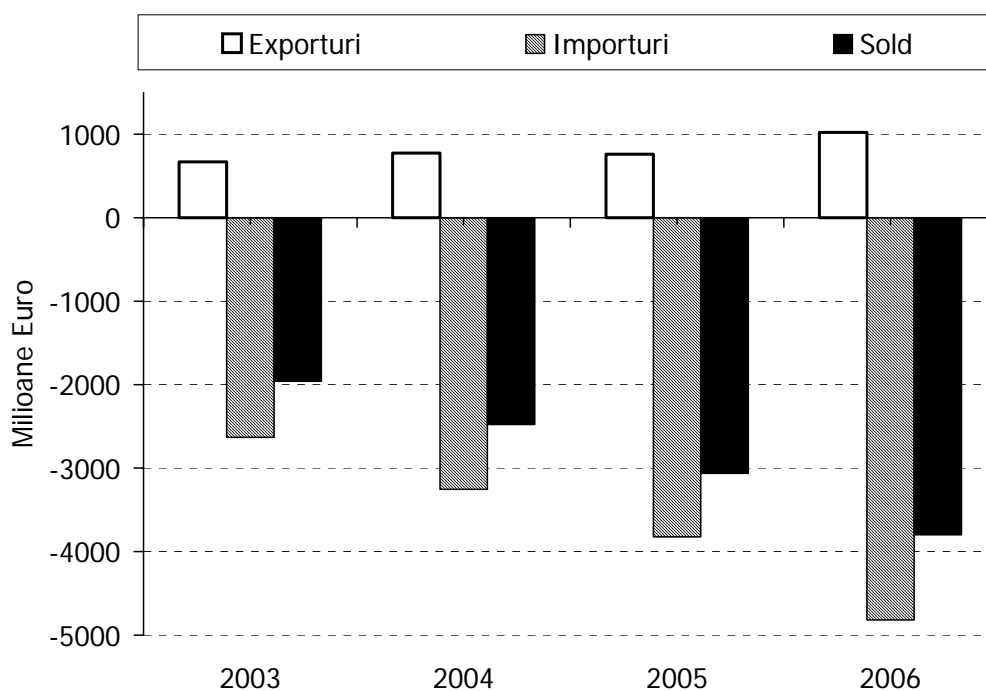
Importurile sunt dominate de produse ,Medium-tech”, a căror pondere a crescut de la 33%, în 2003, la 42 %, în 2006, ca urmare a creșterii masive, în perioada 2003-2006, a importurilor de mijloace de transport rutier (de patru ori) și a dublării valorii importurilor la mașini și echipamente, mașini și aparate electrice și produse chimice (exclusiv medicamente). Produsele ,Low-tech’ au o pondere relativ mai mică în 2006, creșterea importurilor acestor industrii fiind relativ mai lentă comparativ cu restul grupărilor.

Din evoluția comerțului exterior în perioada 2003-2006 a celor patru grupe (Graficele 5-8) putem remarca:

- înregistrarea unui sold negativ pentru comerțul ramurilor ‘High-tech’ (Graficul 5) și puternic negativ pentru comerțul ramurilor ‘Medium-high-tech’ (Graficul 6);
- pentru categoriile ,High-tech’ și ‘Medium-high-tech’, deficitul are o tendință clară de deteriorare, în special în ultimii doi ani;
- soldul pozitiv al balanței comerciale pentru ramurile ‘Medium-low-tech (Graficul 7) și ‘Low-tech’ (Graficul 8) este amenințat să dispară dacă se va continua trendul din ultimii doi ani

¹ Calculată ca sumă a celor două grupe.

Graficul 5: Comerțul în ramurile industriale ,High-tech’* (milioane euro)

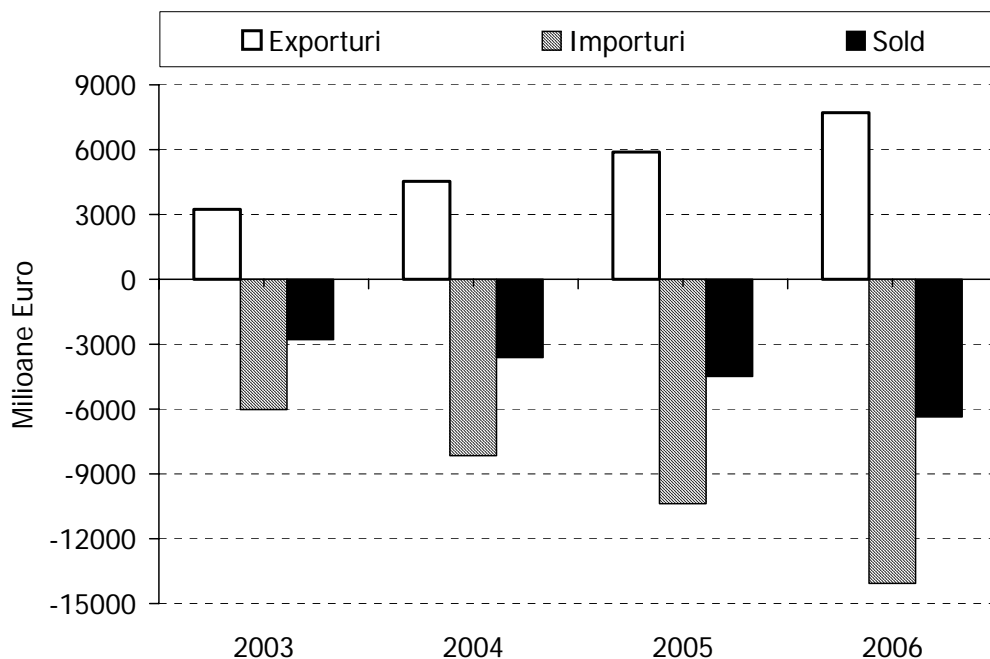

Notă: *) grupa include ramurile și secțiunile CAEN: (24.4) +30+32+33(+35.3)

În cadrul grupei ramurilor industriale ‘High-tech’, cele mai mari deficite, care sunt totodată în creștere accentuată, se înregistrează la:

- Industria de echipamente pentru radio, televiziune și comunicații (diviziunea CAEN 32), pentru care deficitul a crescut de la -585 mil. euro la -1325 mil. euro în 2006;
- Fabricarea de medicamente, produse farmaceutice și naturiste (grupa CAEN 244), cu o evoluție a deficitului de la -543 la -1233 mil. euro pentru aceeași perioadă.

Graficul 6: Comerțul în ramurile industriale „Medium-high-tech”* (milioane euro)

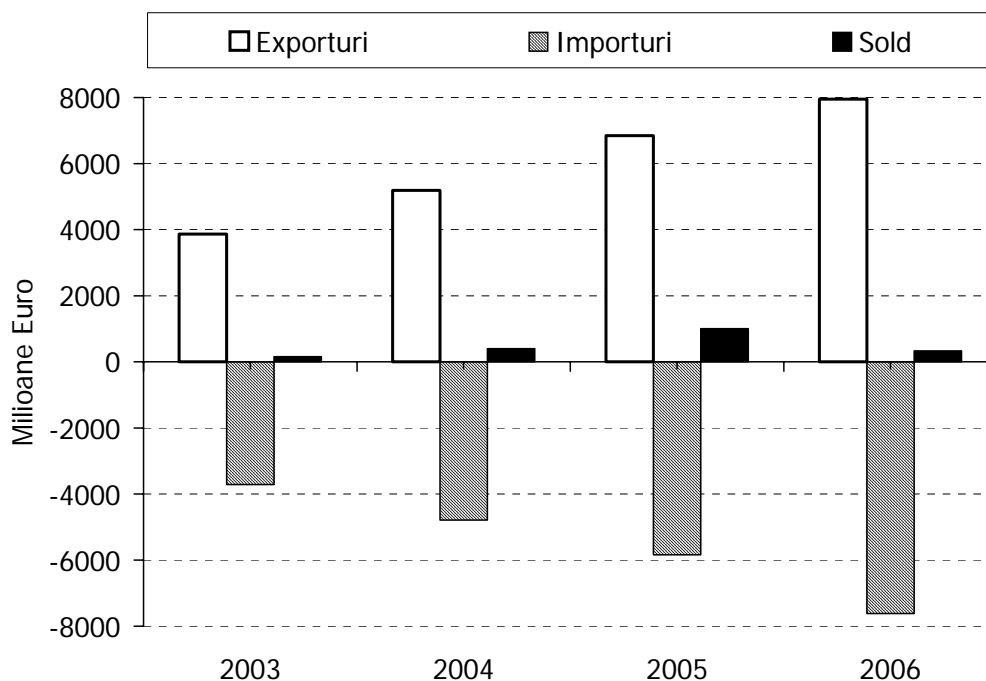

Notă: *) grupa include ramurile și secțiunile CAEN: 24(-24.4) +29+31+34+35(-35.1-35.3)

Contribuțiile la deficitul acestei grupe sunt date de:

- Industria mijloacelor de transport rutier (diviziunea CAEN 34) (cu un deficit care a evoluat de la - 691 mil euro, în 2003, la - 2763 mil. euro în 2006);
- Industria de masini și echipamente (diviziunea CAEN 29), al cărei deficit era de -1275 milioane euro, în 2003, și care s-a dublat până în 2006;
- Fabricarea substantelor și a produselor chimice (diviziunea CAEN 24), cu excepția medicamentelor (grupa 244), cu un deficit de -1282 milioane euro în anul 2006.

Graficul 7: Comerțul în ramurile industriale ,Medium-low-tech'* (milioane euro)

Notă: *) grupa include ramurile și secțiunile CAEN: 23+25+26+27+28(+35.1)

În cadrul grupei ramurilor industriale 'Medium-ligh-tech', este interesant de urmărit evoluția ambelor tipuri de ramuri, atât cele cu excendent, cât și cele cu deficit al balanței comerciale:

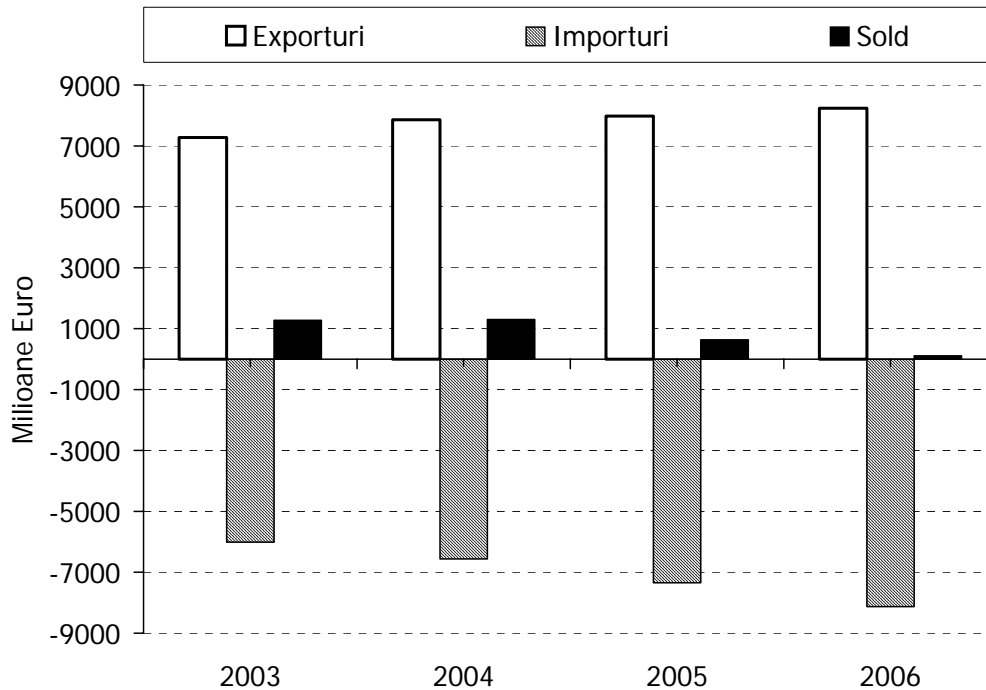
1. Ramurile cu surplus al balanței comerciale:

- Industria de prelucrare a țițeiului și cocsificarea cărbunelui (23), cu creșterea soldului de la +485 mil. euro la +1782 mil. Euro;
- Industria metalurgică (27), cu un sold pozitiv, dar cvasiconstant. În 2006, în această ramură se înregistra un surplus de +906 mil euro;
- Constructii și reparații de nave (351), cu un surplus în creștere între 2003 și 2006, de la +267 la +417 mil. euro.

2. Ramurile cu deficit al soldului balanței comerciale:

- Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (25), cu o deteriorare a soldului de la -703 la -1247 mil euro între 2003 și 2006;
- Industria construcțiilor metalice (28), pentru care deficitul s-a accentuat de la -593 mil euro, în 2003, la -1148 mil euro în 2006.

Graficul 8: Comerțul în ramurile industriale „Low-tech”* (milioane euro)

Notă: *) grupa include ramurile și secțiunile CAEN:
15+16+17+18+19+20+21+22+36+37

În cadrul grupei ramurilor 'Low-tech', în partea pozitivă a balanței acționează în primul rând articolele de îmbrăcăminte (18), urmată, la mare distanță, de lemn și produse din lemn (20) și pielărie și încălțăminte (19). Surplusul pentru articolele de îmbrăcăminte este însă în scădere, ca o evidență a instalării unui trend de reducere a activității de outsourcing (perfecționare activă), mai ales în domeniul confecțiilor.

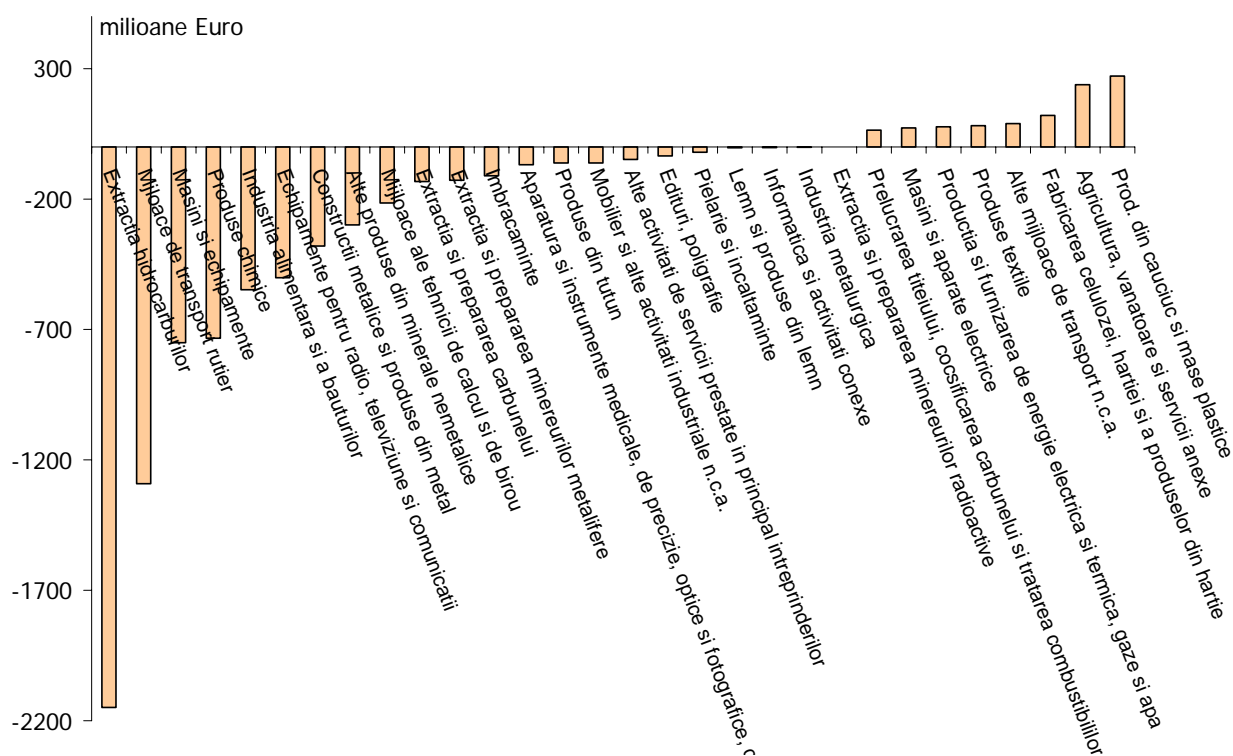
De cealaltă parte a balanței atâră ramurile cu puternic deficit: Fabricarea produselor textile (17), cu o evoluție ușor descrescătoare, legată de activitatea de outsourcing, și industria alimentară și a băuturilor (15), al cărei deficit a evoluat de la -670 mil. Euro, în 2003, la -1423 mil. euro în 2006.

Deoarece evoluția comerțului în celelalte ramuri are o dinamică foarte lentă, putem afirma că deteriorarea soldului balanței comerciale pentru grupa 'Low-tech' provine din reducerea surplusului comercial pentru confecții și îmbrăcăminte, pe fondul creșterii deficitului industriei alimentare.

1.3.2. Structura comerțului pe ramuri CAEN

Graficul 9 reliefează evoluția soldului pe diviziuni CAEN la 2 cifre în perioada 2005-2006, comparativ cu perioada 2003-2004. O scădere a mediei soldului pe ultimii doi ani (indiferent de semnul acestuia, pozitiv sau negativ) este interpretată ca o pierdere de competitivitate, care contribuie la deterioarea soldului balanței comerțului total.

Graficul 9: Variația soldului balanței comerciale pe diviziuni CAEN
– media 2005-2006 minus media 2003-2004

Tabelul 4: Clasele CAEN cu cea mai accentuată scădere a soldului comercial
- media 2005-2006 minus media 2003-2004

Cod clasa CAEN	Denumire clasa CAEN	Variația media anuală a soldului (Mil euro)
1110	Extracția hidrocarburilor	-2149
3410	Producția de autovehicule	-1324
2442	Fabricarea preparatelor farmaceutice	-404
3220	Producția de emițătoare radio-televiziune, echipamente și aparate telefonice și telegrafice	-350

Cod clasa CAEN	Denumire clasa CAEN	Variația media anuală a soldului (Mil euro)
1511	Producția și conservarea cărnii	-257
2710	Producția de metale feroase sub forme primare și cea de feroaliaje	-205

Cele 6 clase cumulează 48% din variația negativă a soldului, din totalul celor 183 de clase care au înregistrat o astfel de variație (sau 76% din totalul variației soldului comercial al României). Aceste ramuri sunt analizate pe larg în Capitolul III.

II. Factori de influență ai deteriorării balanței comerciale

Estimările econometrice efectuate pe seriile de timp ale importurilor și exporturilor românești din perioada de după 1990 au demonstrat că teoriile comerțului internațional au funcționat corect încă din faza de început a tranziției. Astfel, cererea pentru exporturile românești este determinată de variațiile produsului intern brut al principalilor parteneri comerciali ai României în relație directă și de variația competitivității de preț. Când cursul de schimb al monedei naționale se apreciază exporturile tind să scadă, același lucru petrecându-se atunci când raportul dintre prețurile interne și cele de pe piața mondială crește. În cazul importurilor fenomenele sunt mai complexe: importurile din restul lumii vor crește odată cu cererea internă, dar aceasta poate fi reprezentată de produsul intern brut în cazul anumitor grupe de produse, de consumul privat în cazul altor grupe (produse alimentare, bunuri de consum de folosință îndelungată) sau de investiții în unele cazuri (echipamente, mașini, instrumente, în general bunuri de capital). Competitivitatea de preț acționează în sens opus cazului exporturilor, o apreciere a cursului determinând o tendință de creștere a importurilor, ca și creșterea raportului dintre prețurile interne și cele de pe piața mondială. Datorită ponderii mari pe care o are în România comerțul cu produse aflate în perfecționare activă, există o legătură între creșterea exporturilor și importurilor, independentă de evoluția competitivității de preț.

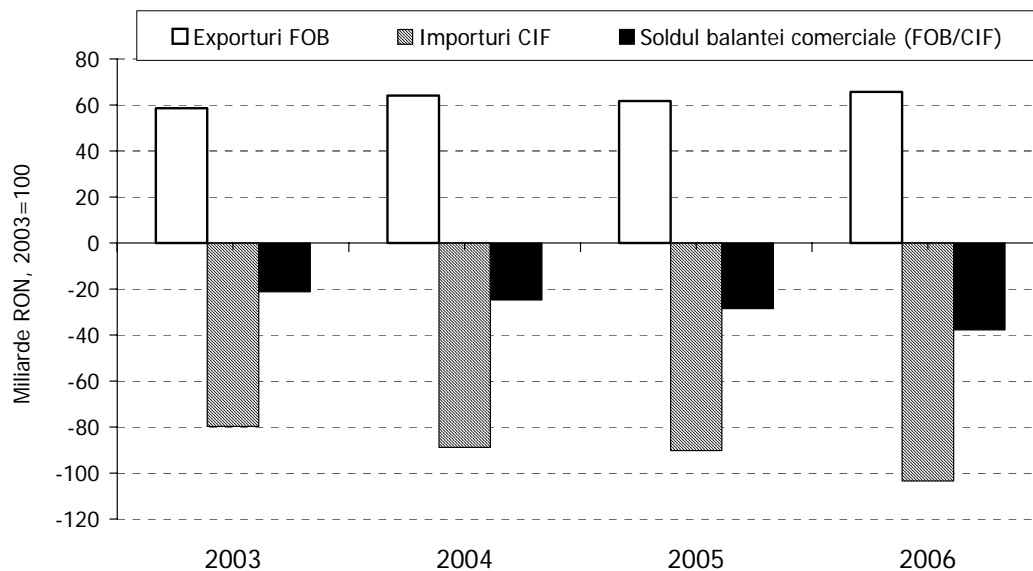
În continuare, vom analiza efectul pe care l-au avut asupra exporturilor și importurilor câțiva din acești factori de influență asupra balanței comerciale.

II.1. Cursul de schimb

Influența cursului de schimb apare evidentă. Exprimată în monedă națională, în prețuri constante (Graficul 10), evoluția comerțului exterior indică o deteriorare

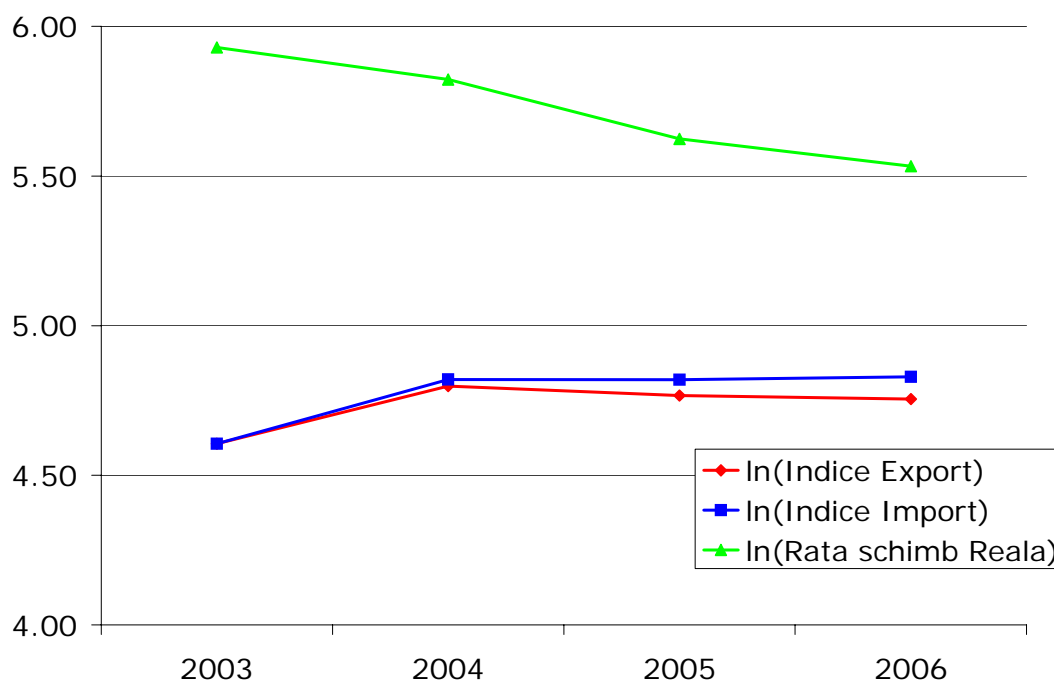
mult mai puțin accentuată a balanței comerciale, în condițiile în care exporturile sunt cvasiconstante, iar importurile au crescut mai substanțial, în termeni reali, doar în anul 2006.

Graficul 10: Balanța comercială a României (miliarde RON, 2003=100)

O altă modalitate de analiză a rolului cursului de schimb asupra comerțului exterior este investigarea corelației dintre variația exporturilor și a importurilor (indicii de creștere an de an) și cea a cursului de schimb real (rata de schimb deflatată cu raportul dintre inflația RON și inflația euro).

Graficul 11: Corelația între evoluția ratei de schimb și indicii anuali ai exportului și importului (valori logaritmice)

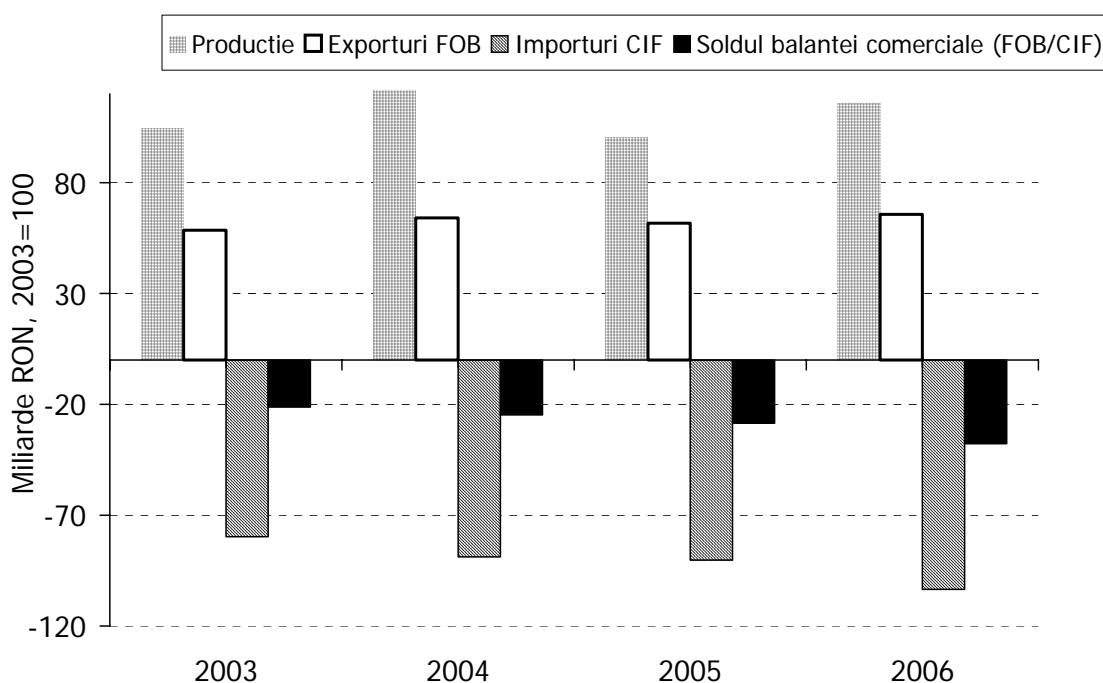

Graficul 11 reliefează aprecierea ratei de schimb reale pe perioada analizată, care a dus, după cum era de așteptat, la o creștere mai rapidă a importurilor comparativ cu cea a exporturilor.

II.2. Evoluția ofertei din producția internă

Consumul a crescut într-un ritm mult mai mare decât creșterea PIB. În condițiile unei creșteri moderate a ofertei interne (Graficul 3), cererea a fost satisfăcută de importurile de produse, acestea din urmă crescând într-un ritm mult mai mare decât cel a exporturilor.

Graficul 12: Evoluția producției* și a balanței comerciale pentru industria prelucrătoare (miliarde RON, 2003=100)

Notă: *) date prodrom

Insuficientul răspuns al ofertei interne la creșterea cererii reflectă o competitivitate scăzută a industriei românești, competitivitate legată, dincolo de nivelul capitalului și infrastructurii, de stadiul dezvoltării economiei bazate pe cunoaștere. România manifestă serioase rămăneri în urmă la cei trei piloni ai economiei bazate pe cunoaștere, după cum urmează:

Resurse umane

- În 2005 doar 1,5% din populație de 25-64 a participat la forme de educație permanentă, de șase ori mai puțin decât media UE25²
- Absolvenți în domeniile științei și tehnologiei la 1000 de persoane 20-29 de ani, deși a crescut de la 4,9 în 2000 la 9,8 în 2004 se afla sub media UE25 de 12,6 în 2004³
- Învățământului secundar profesional este încă slabcorelat cu cerințele pieței muncii

Societate informatională

- În iunie 2006 erau 6,3 conexiuni broadband la 100 de locuitori în România⁴, în vreme ce media UE25 a fost de 14,8⁵.
- Doar 6% dintre angajații din industrie și construcții utilizau Internetul în 2005, cifră similară celei din 2004⁶
- Cheltuieli cu tehnologia informațiilor au reprezentat în 2005 doar 1,9% din PIB în România, în vreme ce media UE25 era de 3%
- România manifestă decalaje importante față de media UE în ceea ce privește comerțul electronic și e-bankingul

Cercetarea-Dezvoltarea

- Numărul de cercetători la 1 mil. locuitor este de 3 ori mai mic decât media UE25, iar numărul de brevete la Biroul European de Brevete 1 mil locuitori era în 2003 de 100 de ori mai mic decât UE25.
- Creșterea cheltuielilor publice pentru CD, care a început odată cu 2005 va putea fi resimțită în plan economic abia peste câțiva ani.

II.3. Perfecționarea activă

Pe perioada 2003-2006, outsourcing-ul a continuat să crească, dar într-un ritm mai lent decât comerțul total: exportul în regim de perfecționare activă cu +33%, iar importul cu +25%.

² Sursa: Eurostat

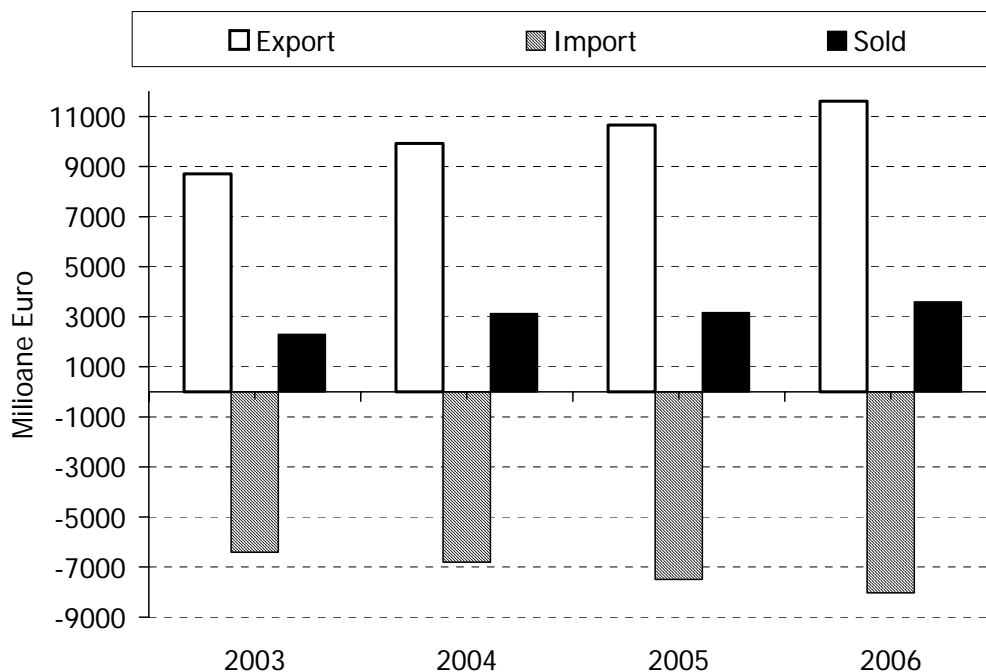
³ idem

⁴ Sursa: ANRC

⁵ Sursa: Eurostat

⁶ Sursa: INS

Graficul 13: Balanța comercială a comerțului în regim de perfecționare activă (outsourcing de bunuri)

Surplusul balanței comerciale a activității de perfecționare activă a avut o creștere foarte lentă, de +56% în ultimii patru ani, în vreme ce deficitul comerțului total s-a triplat. Dacă în 2003 surplusul activităților de outsourcing acoperea 30% din deficitul înregistrat de tranzacțiile în regim de comerț definitiv, în 2006 acest surplus contrabalansa doar 20% din deficit. Chiar în condițiile în care activitatea de outsourcing ar crește, surplusul comercial generat nu poate acoperi deficitul creat în ramurile cu valoare adăugată mare, și chiar medie, în care importurile s-au înscris pe un trend puternic ascendent, determinat de necesitatea de modernizare a economiei.

Tabelul 5: Prime 10 clase CAEN în ceea ce privește valoarea exportului în regim de perfecționare activă (milioane euro)

		Media 2003- 2004	Media 2005- 2006
1822	Fabricarea altor articole de îmbracaminte (exclusiv lenjeria de corp)	1965	1933
1930	Fabricarea încălțăminteii	1197	1231
1823	Fabricarea de articole de lenjerie de corp	1007	962
3161	Producția de componente electrice pentru motoare și vehicule n.c.a.	545	919
2320	Fabricarea produselor obținute din prelucrarea titeiului	271	535
3511	Construcții și reparații de nave	295	523

		Media 2003- 2004	Media 2005- 2006
3430	Prod. de piese si accesorii pentru autovehicule si motoare de autovehicule	304	472
2912	Fabricarea de pompe si compresoare	250	236
1772	Fabric. de pulovere, veste si articole similare tricotate sau crosetate	240	228
2742	Metalurgia aluminiului	48	212

După cum se poate remarca în Tabelul 5, principalele domenii cu activitate de perfecționare activă sunt industria ușoară, urmată de producția de componente electrice, care a înregistrat o creștere însemnată în ultimii doi ani comparativ cu 2003-2004.

La nivel de relații bilaterale, ponderile cele mai însemnate le au două dintre țările Uniunii Europene- Italia și Germania (Tabelul 6), care dețin de altfel și primele două poziții în topurile principalilor parteneri comerciali. Dar pentru ambele țări ponderea este în scădere, ca urmare în special a diminuării activităților de outsourcing în industria confecțiilor.

Tabelul 6: Primele 10 țări ca valoare a exportului de outsourcing (milioane euro) și ponderea outsourcingului în exporturile către aceste țări (%)

	2003	2004	2005	2006
Italia	2812,9	2832,8	2928,5	3068,5
%	74,5	70,6	68,6	66,2
Germania	1802,1	1962,6	2082,1	2529,4
%	73,3	69,3	66,7	62,3
Franta	751,6	1073,2	932,4	996,2
%	65,6	66,7	56,3	51,4
Marea Britanie	881,9	1057,0	994,6	907,1
%	84,3	84,0	82,0	74,6
Ungaria	264,1	398,7	486,2	639,5
%	48,4	55,1	52,7	50,1
Austria	369,2	420,4	479,3	402,6
%	73,5	71,3	69,3	58,8
Olanda	405,7	429,8	398,9	401,1
%	73,1	71,2	66,7	62,9
Norvegia	84,9	63,6	118,4	229,2
%	84,4	80,0	85,8	86,5

	2003	2004	2005	2006
SUA	163,4	170,9	290,3	217,7
%	29,6	31,7	32,1	32,8
Spania	79,7	150,0	193,1	197,2
%	28,6	40,0	35,8	32,6

II.4. Mediul internațional

Factorii externi care afectează comerțul exterior acționează diferentiat în funcție de sensul fluxurilor de bunuri și servicii; în consecință, importurile României au fost influențate de factori de natură diferită decât factorii de pe piețele internaționale care au influențat exporturile noastre. În ambele cazuri însă, creșterea credibilității mediului economic românesc și explozia la nivelul investițiilor străine directe au reprezentat factori esențiali în evoluția pozitivă a celor două categorii ale comerțului exterior.

Intre **factorii care au influențat importurile** României în perioada 2003-2006 pot fi menționați:

- Pretul petrolului a evoluat nefavorabil pe piața mondială în ultimii 4 ani, înregistrându-se o creștere cu mai mult de 100%; cererea de produse energetice este, în orice țară, inelastică (cu elasticitate subunitară, chiar mai mică decât 0,5), astfel încât valoarea importurilor de produse energetice a crescut cu peste 50%.
- În ultimii doi ani au crescut foarte mult investițiile străine directe către România, în special pe relația Germania, Austria și Turcia. În primii ani care urmează unei investiții străine se fac importuri de capital, în general din țările de origine ale investitorilor. Aceasta explică explozia importurilor din Germania, Turcia și Austria, care au crescut mult peste medie. Exporturile au o viteză mai mică de răspuns, existând o perioadă de timp până la stabilizarea producției și relațiilor comerciale la filiala din țara gazdă în care capacitățile nu sunt utilizate la potențial.
- Fondurile structurale și de pre-aderare au presupus absorbție în economia românească, ceea ce a însemnat de multe ori importuri de echipamente pentru investiții în infrastructură (construcții, transporturi, telecomunicații) și de capital fix sau de rețehnologizare (proiecte finanțate în cooperare internațională, la care partenerii financiari au furnizori preferați).
- Preturile interne au evoluat mai rapid decât cele mondiale, pe fondul unei creșteri și a pretului forței de muncă în termeni comparativi. Toate avantajele comparative s-au atrofiat, iar cursul s-a apreciat chiar în termeni

nominali in perioada 2005-2006. In 2006, leul a fost moneda cu cea mai mare apreciere nominala pe piata internationala.

- Au fost reduse treptat taxele vamale, iar incepand cu 2007 au fost eliminate total pe relatia UE, ca si TVA-ul pe importuri, ceea ce va produce un efect suplimentar de pierdere de competitivitate de pret.

Factorii mai importanti **care influențează exporturile romanesti** sunt:

- Cresterea volumului de investitii straine, prin transferul de know-how si prin interesele investitorilor straini care dezvolta afaceri in Romania, conduce la cresterea exporturilor in ramurile industriei prelucratoare unde s-au concentrat investitiile in ultima perioada (cel mai bun exemplu – Renault).
- Aprecierea leului din ultimii ani, foarte pronuntata in 2006, a produs o diminuare cu 20-25% a competitivitatii de pret, ceea ce se reflecta intr-o presiune de scadere a exporturilor, cu precadere in ramurile in care elasticitatea de pret este mare (cererea mondiala sensibila la pret). La acest fenomen s-a adaugat scaderea competitivitatii de pret datorata cresterii costurilor la producatorii interni prin cresterile salariale (in special in acele ramuri in care cresterile salariale au depasit cresterea de productivitate).
- Nu în ultimul rând, exporturile sunt influențate de cererea de pe piața mondială. Pentru exemplificare, în Tabelul 7 prezentăm situația termenilor comerciali ai comerțului Uniunii Europene pentru domeniile la care situația României s-a deteriorat. Astfel, „fabricarea preparatelor farmaceutice” și „fabricarea de metale feroase sub forme primare si cea de feroaliaje” UE-25 are rate de acoperire a importurilor prin exporturi de peste 2, ceea ce arată dimensiunea concurenței căreia trebuie să îi facă față România. În ceea ce privește „producția de autovehicule” UE25 este încă o regiune mai degrabă importatoare.

Tabelul 7: Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi în UE-25 la o serie de clase la care balanța comercială a României s-a deteriorat

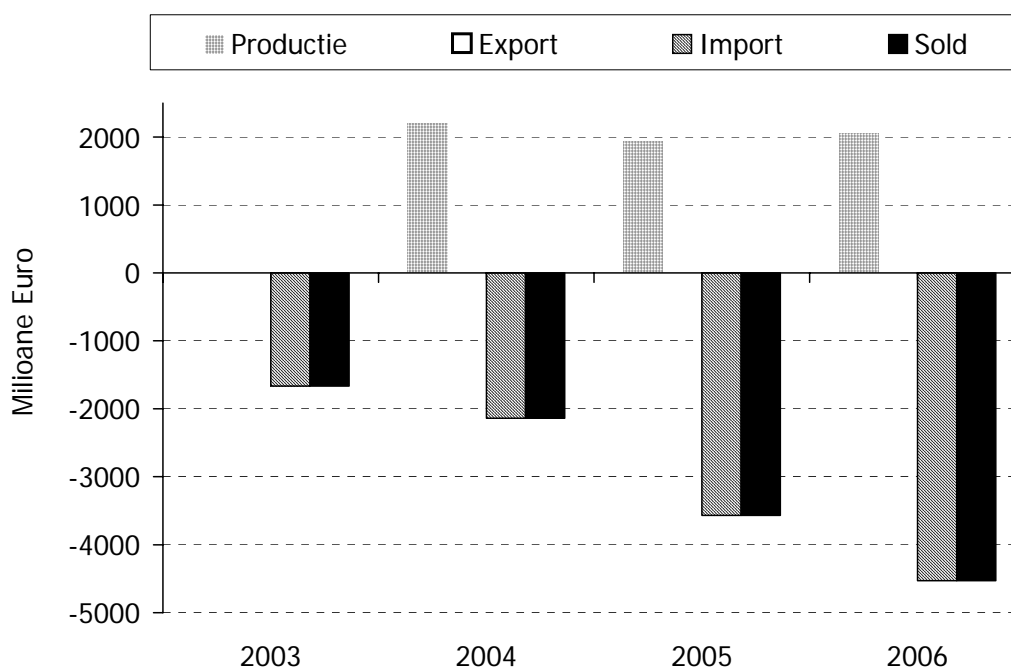
		2003	2004	2005
3410	Producția de autovehicule	0,91	1,07	0,89
2442	Fabricarea preparatelor farmaceutice	2,23	2,24	2,19
3220	Producția de emițătoare radio-televiziune, echipamente și aparate telefonice și telegrafice	1,16	0,92	1,01
1511	Producția și conservarea cărnii	1,17	0,96	1,06
2710	Producția de metale feroase sub forme primare și cea de feroaliaje	2,38	2,52	2,24

III. Analiza claselor CAEN cu cea mai mare deteriorare a soldului balanței comerciale în ultimii doi ani

III.1. Extracția hidrocarburilor (CAEN 1100)

Importurile de hidrocarburi au înregistrat o creștere continuă în perioada 2003-2006, de la aproximativ 1,6 miliarde euro în 2003 la 4,5 miliarde euro în 2006. În vreme ce valoarea producției a rămas neschimbată, deteriorarea soldului s-a datorat aproape în exclusivitate majorării importurilor.

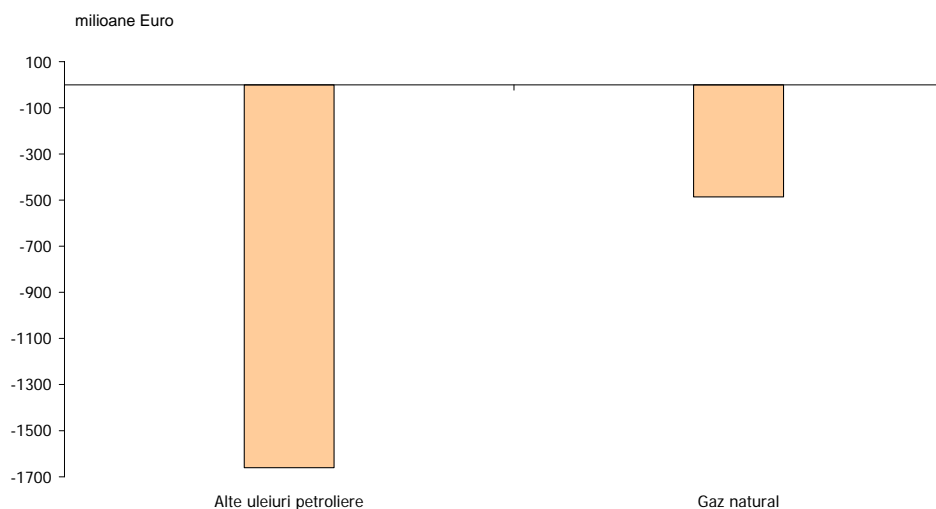
Graficul 14: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 1110 (milioane euro)

Cea mai mare creștere a valorii importului a fost realizată la “alte alte uleiuri petroliere”, care a crescut de la 960 mil. Euro, în 2003, la 3,15 miliarde euro, în 2005. Trebuie precizat că această creștere se datorează în proporție de peste 50% evoluției prețurilor, cantitatea importată crescând cu mai puțin de 70%.

La gaze naturale, importul a crescut de la 702 mil. euro la 1,37 miliarde euro în aceeași perioadă, creștere datoră aproape în exclusivitate evoluției prețurilor.

Graficul 15: Variația soldului balanței comerciale la principalele produse în cadrul clasei CAEN 1110 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005, față de 2003-2004, sunt: Rusia (-1,07 miliarde euro), Kazahstan (-823 milioane euro), Iran (-150 mil. euro) și Uzbekistan (-58 mil euro).

În cadrul producției interne de hidrocarburi s-au produs o serie de modificări structurale. Astfel, producția de țiței extras a crescut de la 114 mil. Euro, în 2004, la 220 mil euro, în 2006, în vreme ce gazele libere (utilizabile sau extrase în stare gazoasă) au scăzut doar în ultimul an, de la 681 mil euro la 444 mil. euro.

Principalii actori de pe piața românească de profil sunt SC SNP Petrom SA București și Societatea Națională de Gaze Naturale Romgaz SA Mediaș, precum și, într-o proporție mult mai mică, SC Mihoc Oil SRL Leghin, Neamț (la țiței și gaze asociate extrase în stare gazoasă) și SC Foraj Sonde SA Videle, Teleorman (la țiței).

În anul 2003, piața internă de gaze naturale era acoperită de Romgaz SA (38,4%), SC SNP Petrom SA (30,8%) și Amromco (2,16%), restul de 28,6 reprezentând importuri. Având în vedere că producția Petrom a rămas relativ constantă în 2005, iar cea a Romgaz a scăzut cu 10% în volum fizic, în condițiile amintitei creșteri a importurilor, cotele de piață cumulate ale producătorilor autohtoni au coborât până la 30%.

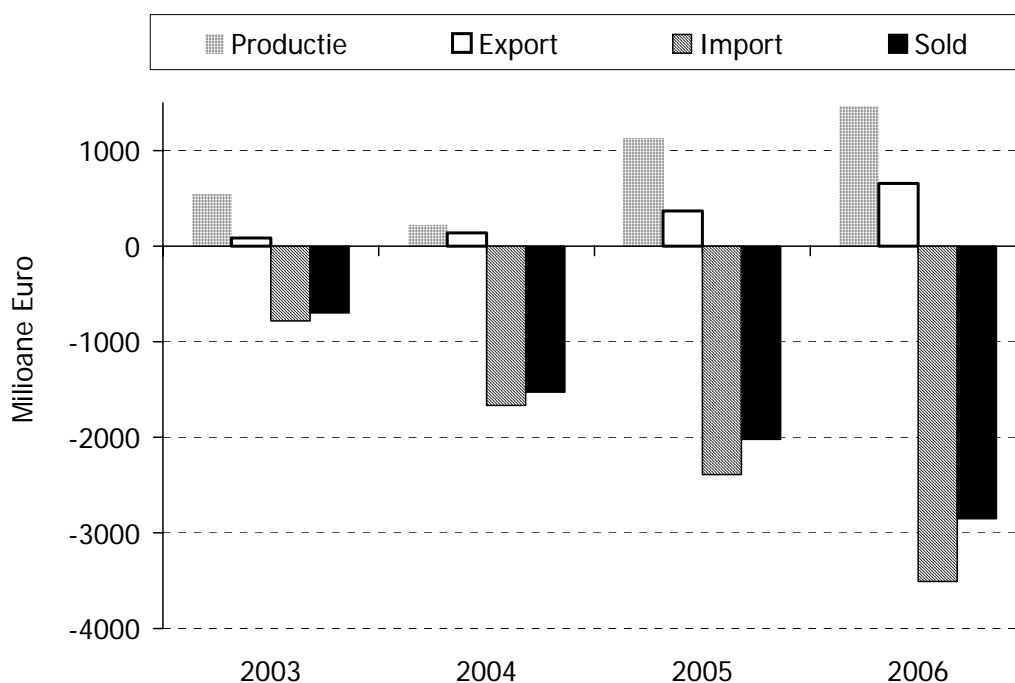
Gazele naturale reprezintă una din sursele principale de electricitate și un input direct pentru industria chimică, ramura cu cea mai mare intensitate energetică din industria prelucrătoare.

Pentru următorii cinci ani, se estimează o creștere a consumului de carburanți pe piața românească de 10%, în special la motorină, datorită relansării agriculturii. De asemenea, potrivit datelor Petrom, volumul producției autohtone se va diminua în următorii cinci ani cu aproape 8%, o posibilitate de compensare reprezentând-o câmpurile externe primite în concesiune⁷.

III.2. Industria mijloacelor de transport rutier (CAEN 3410)

Producția internă de mijloace de transport rutier a cunoscut o creștere semnificativă începând cu 2005, reflectată în creșterea exporturilor de la 86 mil euro la peste 657 mil în 2006. Cu toate acestea, relansarea economică, creșterea veniturilor și dezvoltarea creditului au condus la o explozie a importurilor, depășind 3,5 miliarde euro în 2006.

Graficul 16: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 3410 (mil. euro)

Piața mijloacelor de transport rutier este puternic segmentată, atât între mijloacele de transport utilitare cât și între autoturismele de oraș. Cea mai mare creștere a importurilor s-a realizat la vehiculele comerciale, autovehiculele ocupând locurile cinci și șase.

⁷ Cf Revista Capital, 13 aprilie 2006.

Graficul 17: Variația soldului balanței comerciale pentru produse selectate în cadrul clasei CAEN 3410 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005 față de 2003-2004 sunt: Germania (-470 mil euro), Turcia (-196 mil euro), Cehia (-137 mil. euro), Spania (-122 mil euro) și Coreea de Sud (-114,5 mil euro).

În ceea ce privește producția internă, autoturismele peste 1000 cmc au cunoscut o creștere semnificativă în ultimii ani, în vreme ce automobilele sub 1000 cmc și vehiculele diesel pentru marfă mai mici de 5 tone practic au dispărut în 2006.

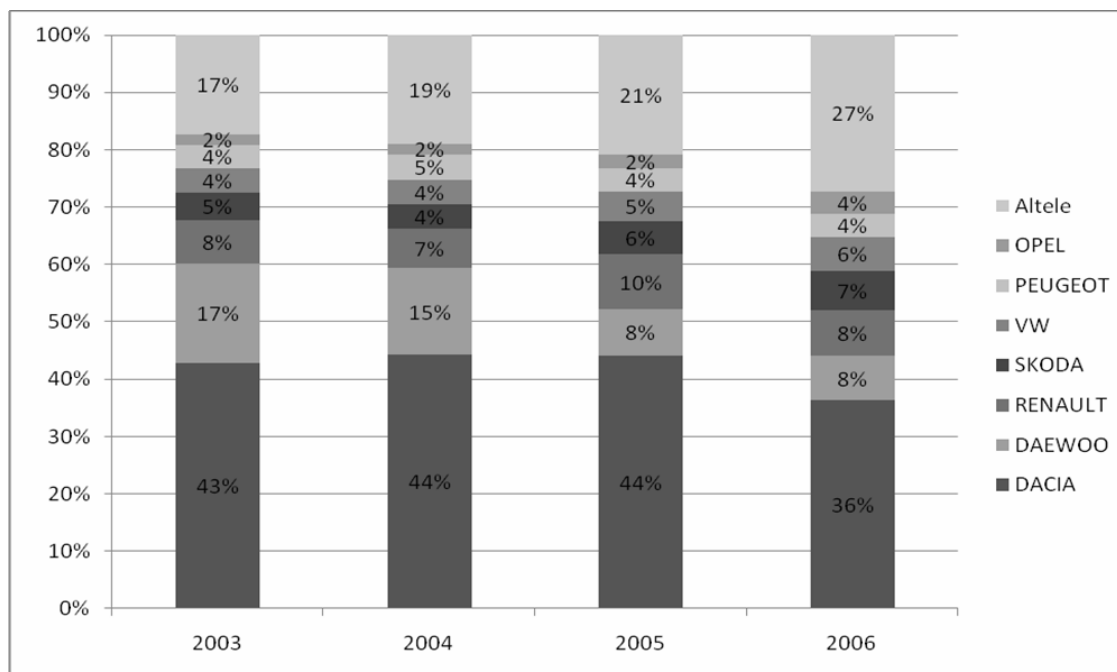
Se poate afirma că producția de autoturisme a înregistrat evoluții pozitive, la care succesul investiției Renault în România a avut o contribuție importantă, în timp ce producția de autovehicule pentru transportul de marfă nu este încă susținută de investiții suficiente care să contribuie la atingerea unui nivel tehnologic reflectat pozitiv în balanța comercială.

Principalii actori pe piața românească de mijloace de transport rutier sunt S.C. Automobile-Dacia S.A., Mioveni, județul Argeș, S.C. Daewoo Automobile Romania S.A., Craiova, Județul Dolj, S.C. Aro S.A., Câmpulung, județul Argeș, S.C. Motoare Dacia S.A., Mioveni, județul Argeș, S.C. Motoare AB S.A., Brașov, S.C. Uzina Automecanica Moreni S.A., S.C. Romprim S.A., București.

Structura după producători a pieței de autovehicule din România, cuprinzând vânzările de autoturisme și de vehicule comerciale (inclusiv minibuze și autobuze), evidențiază faptul că Dacia, deși înregistrează o ușoară scădere față de anul

precedent, continuă să fie producătorul cu cota de piață cea mai mare (36,3%) urmată de Renault (cu 7,9%) și Daewoo (cu 7,8%).

Grafic 1. Structura pieței de autovehicule din România

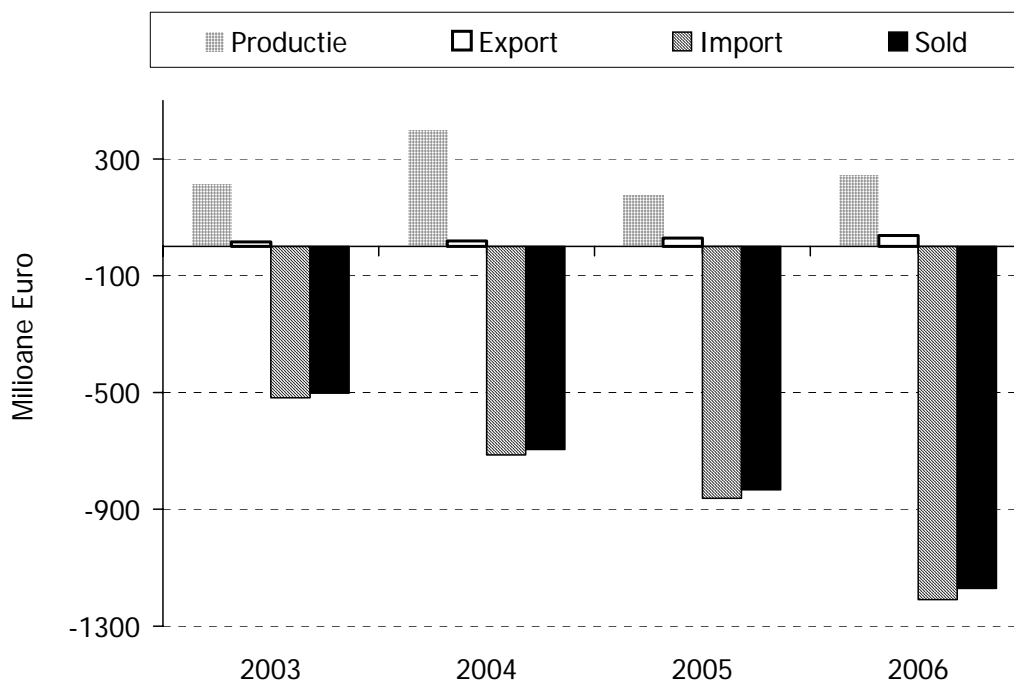
Sursa: APIA

III.3. Fabricarea preparatelor farmaceutice (CAEN 2442)

Evoluția comerțului exterior al României cu preparate farmaceutice în perioada 2003-2006 este caracterizată de niveluri scăzute, dar în ușoară creștere ale valorii exporturilor și de valori ale exporturilor anuale de asemenea în urcare și mai mari de 30 de ori decât cele ale importurilor, cu consecința adâncirii deficitului comercial pentru această categorie de produse.

Valoarea producției a fost una oscilantă, în vreme ce consumul intern de medicamente a cunoscut o creștere continuă, ajungând la 57 euro pe cap de locuitor în 2005 și 70 euro în 2006. Această tendință va continua probabil, având în vedere că nivelul consumului de medicamente în țări precum Franța și Germania este de 400, respectiv 485 euro pe cap de locuitor. La convergența cu aceste valori va contribui probabil și introducerea asigurărilor private de sănătate.

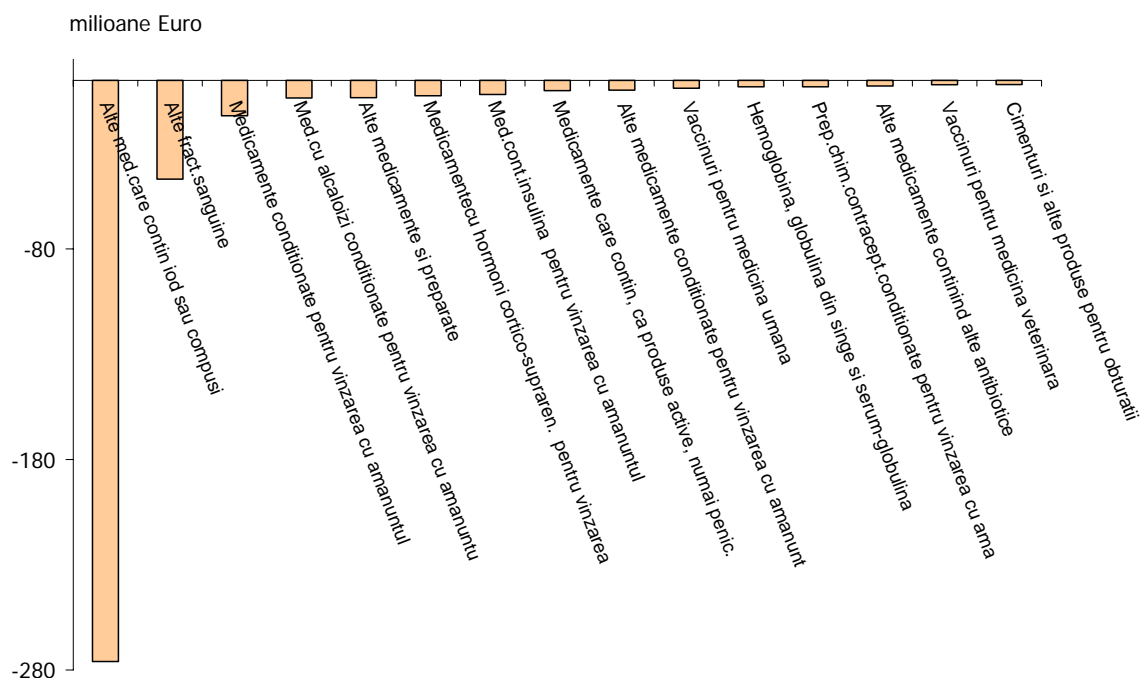
Graficul 18: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 2442 (mil. euro)

Peste 60% din creșterea de deficit la preparate farmaceutice în perioada 2004-2005, față de 2003-2004, s-a concentrat în „alte medicamente care conțin iod sau compuși”, în vreme ce următoarele produse ca impact asupra soldului au fost „alte fracții sanguine” (11%). Creșterea uriașă a importului de produse care conțin iod poate fi corelată cu schimbarea recentă a percepției asupra bolilor provocate de carența iodului: „până nu demult tulburările prin deficit de iod au fost considerate o problema minoră, aparținând strict endocrinologiei, însă astăzi este recunoscut faptul ca deficitul de iod este cea mai comună cauza și singura prevenibilă a handicapului mintal în întreaga lume, constituind, în același timp, o amenințare la adresa dezvoltării economice și sociale a multor țări de pe întreg globul, inclusiv unele zone ale Europei”.⁸ Parte a acestui efort de combatere, Ministerul sănătății a lansat o campanie de utilizare a sării iodate.

⁸ www.iod.ro

Graficul 19: Variatia soldului balanței comerciale pentru produse selectate din cadrul clasei CAEN 2442 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005 față de 2003-2004 sunt: Germania (-80,4 mil. euro), Franța (-76,3 mil. euro), Elveția (-36,4 mil euro), Italia (-28 mil. euro), SUA (-24,4 mil euro) și Marea Britanie (-21,2 mil euro).

Atât „alte medicamente care conțin iod sau compuși” și „alte fracții sanguine”, nu se regăsesc în structura principalelor produse farmaceutice produse în România.

Piața medicamentelor din România s-a ridicat în 2005 la aproape cinci miliarde de RON, în creștere cu peste 18 procente față de 2004.⁹ Piața de retail a crescut cu peste 25 la suta față de 2004, iar piața de medicamente destinate spitalelor a staționat. Pe segmente, produsele cu prescripție medicală au crescut mai mult (+ 26,6%) față de cele fără prescripție medicală (+ 20,6%). Cele mai importante creșteri în 2005 au înregistrat grupele de medicamente pentru sistemul cardiovascular (+37,7%), pentru sistemul nervos central (+28,5%) și pentru sânge și organe hematoformatoare (+ 24%).

În 2006 valoarea totală a pieței s-a ridicat la 5.476,3 milioane lei. Motorul de creștere al pieței farmaceutice autohtone au fost vanzarile prin intermediul

⁹ Cf. Cegedim România

farmaciilor, pentru ca pe segmentul vânzărilor din spitale, avansul să fie nesemnificativ.¹⁰

Primele 10 companii de pe piața românească de medicamente acoperă peste 50% din această piață. După cum se poate observa din Tabelul 8, companiile românești sau foste românești (Sicomed devenită Zentiva, Terapia și Antibiotice) nu se regăsesc în prima jumătate a topului.

Tabelul 8: Topul primelor 10 companii farmaceutice, după vânzările din 2005

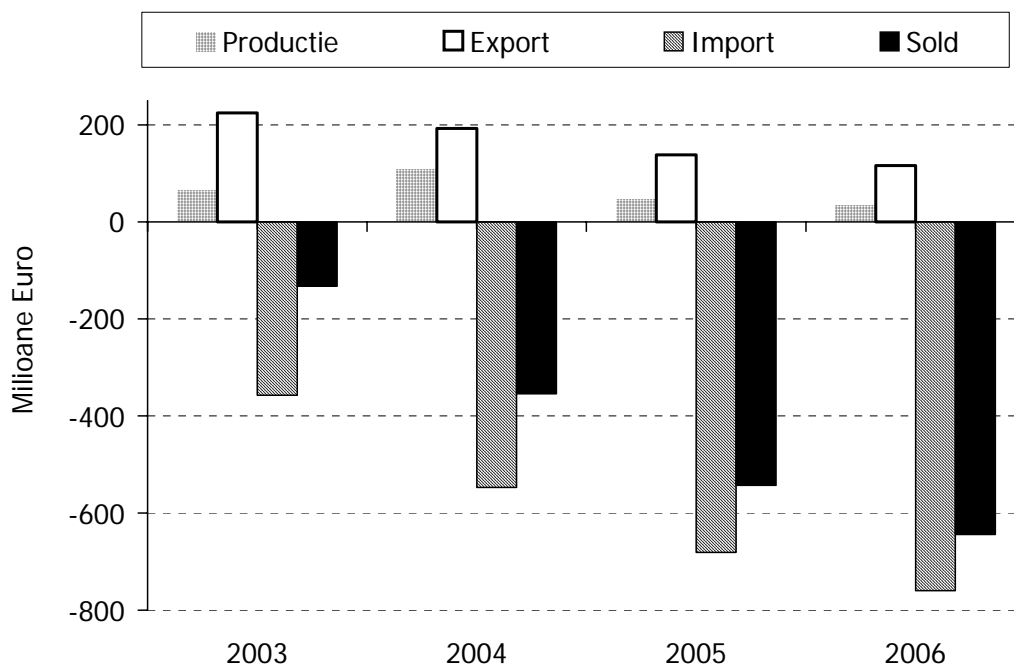
	<i>Compania</i>	<i>Vânzări (mil. euro)</i>
1	GlaxoSmithKline (GSK)	11,5
2	Hoffman la Roche	8,5
3	Novartis	8,1
4	Sanofi-Aventis	8,0
5	Pfizer	7,6
6	Sicomed	5,9
7	Servier	5,9
8	Terapia	4,3
9	Antibiotice	4,0
10	Schering Plough	3,1

III.4. Producția de emițătoare radio-televiziune, echipamente și aparate telefonice și telegrafice (CAEN 3220)

În perioada 2003-2006, atât producția, cât și exportul de emițătoare radio-televiziune, echipamente și aparate telefonice și telegrafice au scăzut la jumătate. În schimb, România a cunoscut o creștere rapidă a pieței, proces natural de convergență cu stadiul dezvoltării societății informaționale la nivelul Uniunii Europene.

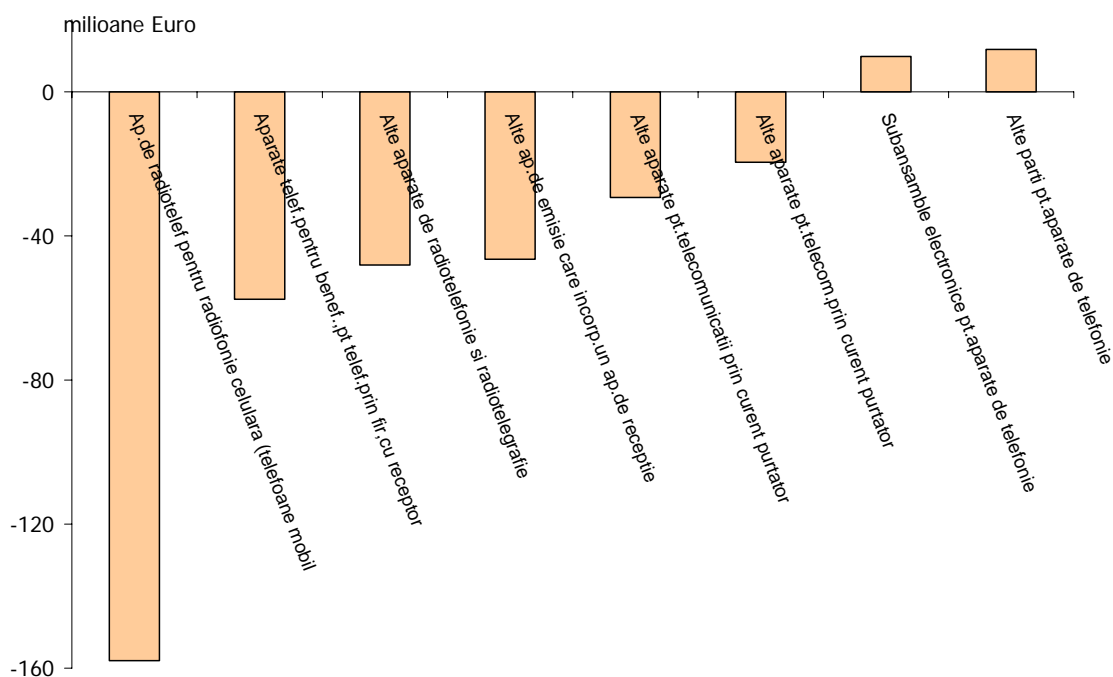
¹⁰ idem

Graficul 20: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 3220 (mil. euro)

La nivel de produs, cea mai mare creștere a importurilor și respectiv deteriorare a soldului balanței comerciale se înregistrează la telefoane mobile, ceea ce se datorează creșterii ratelor de penetrare a telefoniei mobile.

Graficul 21: Variația soldului balantei comerciale pentru o serie produse din cadrul clasei CAEN 3220 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

Cu toate că numărul de SIM-uri la 100 de locuitori a crescut de la 32,5 la sfârșitul lui 2003 la 68,8 la mijlocul lui 2006¹¹, această cifră este încă departe de media UE25, de peste 100 în 2006.

Numărul de posturi telefonice fixe nu a evoluat spectaculos în ultimii ani, însă pachetele de ofertă (cablu, internet și telefonie) lansate de operatorii alternativi pot stimula noi achiziții de echipamente finale.

Tabelul 9: Piața echipamentelor de telecomunicații din România (mil. euro)

	2003	2004	2005	2006	2007	2004/03 %	2005/04 %	2006/05 %	2007/06 %
Echipament de comunicații pentru utilizatorii finali	382	607	672	772	781	58,8	10,8	14,9	1,2
Echipament pentru comunicații date (Datacom) și rețele	428	444	459	475	493	3,7	3,3	3,5	3,8

Sursa: EITO 2006

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005 față de 2003-2004 sunt: China (-78,7 mil euro), Ungaria (-54,6 mil euro), Germania (-37,4 mil euro) și Hong-Kong (-35,5 mil euro), Finlanda (-26,2 mil euro).

Scăderea producției în cadrul clasei CAEN 3220 se datorează în bună măsură și reorientării principalului producător – Solectron (2400 de angajați și 107 milioane de euro cifra de afaceri în 2005). Fabrica de la Timișoara a fost deschisă de compania americană în 1998 cu o investiție de 150 de milioane de euro și primele produse fabricate aici au fost telefoanele mobile, însă, datorită fluctuațiilor cererii pentru diversele modele, producția s-a reorientat actualmente către echipamente complexe de telecomunicații, pentru industria medicală și componente electrice pentru industria auto. Solectron realizează produse pentru diferite companii, procesul de producție fiind de multe ori externalizat integral către Solectron, compania client venind doar cu sigla de pe produsul final. Firma a început să realizeze local și o parte din activitatea de cercetare, 50 de cercetători

¹¹ Cf. ANRC

fiind recent angajați. Pentru anul fiscal care urmează, compania estimează o dublare a veniturile din Romania, optimismul fiind legat de un contract important cu un client si-a transferat producția din Asia la Timișoara.¹²

Pe ansamblul ramurii CAEN 32 (Industria de echipamente pentru radio, televiziune si comunicatii), cifra de afaceri, valoarea adăugată și personalul sunt într-o perioadă de redresare, însă departe de a putea copia rețeta de succes a industriei de software.

Tabelul 10 Principalii indicatori ai sectorului CAEN 32

	2000	2005	2006 (estimare)
Cifra de afaceri (mil USD)	271	353	440
Valoarea adăugată (mil USD)	109	145	181
Personal	14300	7800	8600

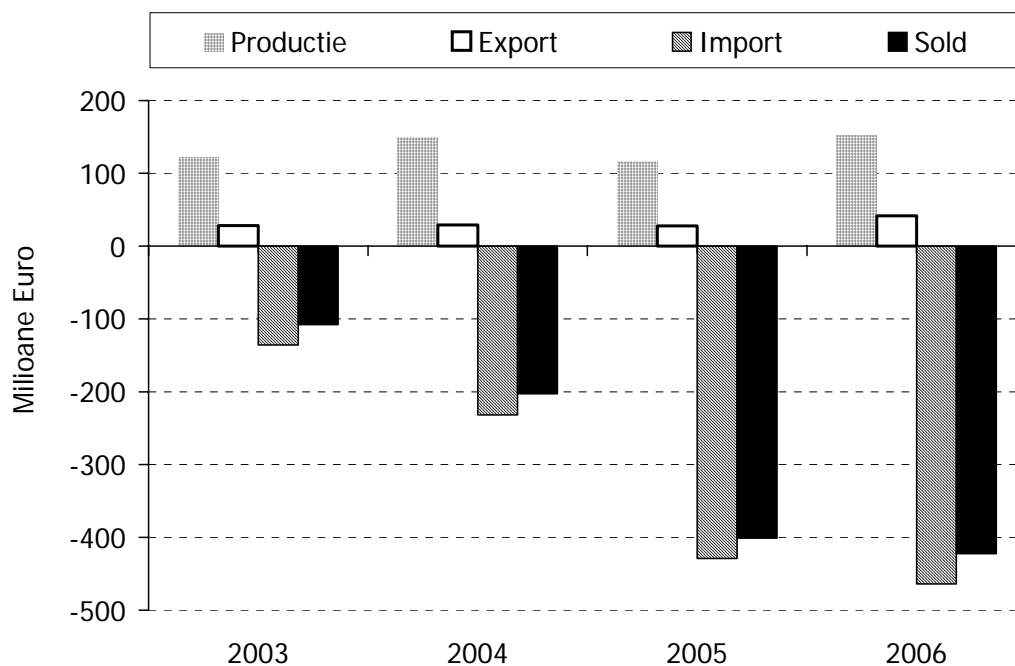
Sursa datelor: M. Vuici, *Industria românească TI&C în 2005-2006*, Institutul pentru Tehnică de Calcul

III.5. Producția și conservarea cărnii (CAEN 1511)

Această ramură a avut evoluții oscilante ale valorii producției, o relativă creștere a intensității exporturilor, dar, cel mai important, nu a răspuns creșterii semnificative a cererii interne.

¹² Cf. Ziarul financiar, 25 octombrie 2006

Graficul 22: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 1511 (mil. euro)

Majorarea cererii interne are la bază creșterea economică și în special diminuarea ratei de sărăcie. Numai în perioada 2000-2004 consumul de carne în România a crescut cu 41%. Cu toate acestea, consumul de carne pe cap de locuitor în 2004, puțin peste 60 de kilograme¹³ se afla mult sub media UE25 de 86,9%¹⁴.

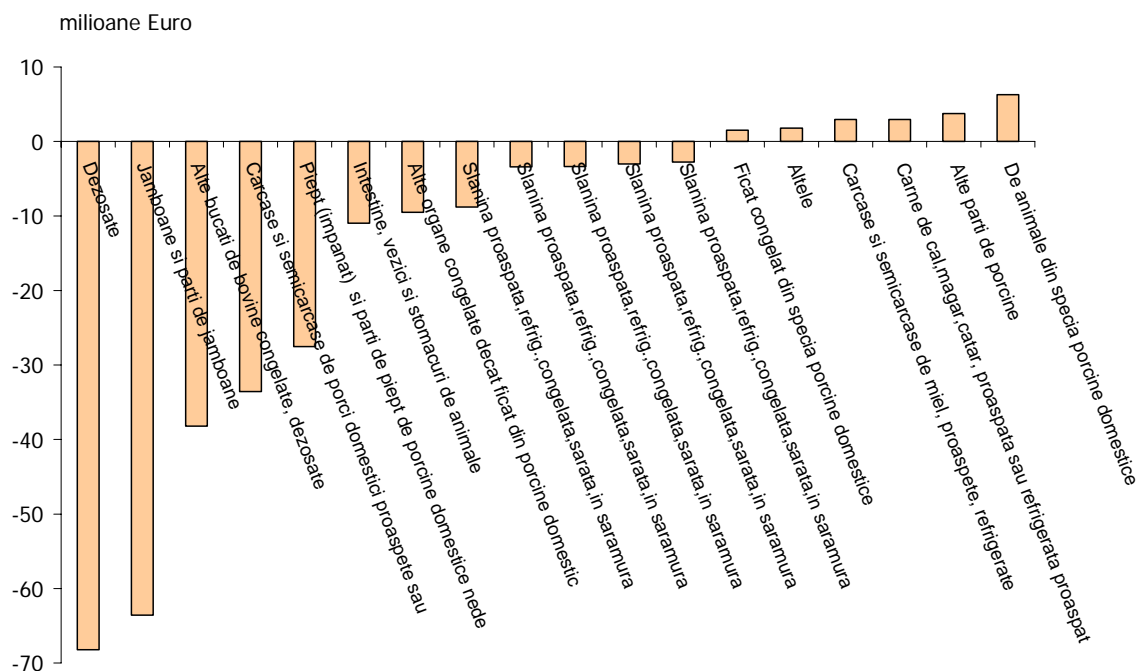
În perioada 1998-2004 au avut loc și modificări sortimentale ale consumului de carne: carnea de porc a scăzut de la 47% la 43%, diferență compensată de carnea de pasăre. Această evoluție poate fi pusă în seama grijii sporite pentru alimentele dietetice și evoluțiile diferite ale prețurilor. Anul 2006 a marcat și o reducere a consumului de carne de pasăre ca urmare a gripei aviare, 15% dintre români delarând că și-au redus consumul în acea perioadă.¹⁵

¹³ Cf INS

¹⁴ European Commission Directorate-General for Agriculture, PROSPECTS FOR AGRICULTURAL MARKETS AND INCOME IN THE EUROPEAN UNION, iulie 2006

¹⁵ Eurobarometru, Avian influenza, 2006

Graficul 23: Variația soldului balantei comerciale pentru o serie de produse din cadrul clasei CAEN 1511 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005 față de 2003-2004 sunt din afara UE: Canada (-48,2 mil euro), Brazilia (-44,5 mil euro), SUA (-29,7 mil euro), țări urmate de Germania (-44,3 mil euro), Spania (-18,3 mil euro) și Franța (-15 mil. euro).

Inelasticitatea ofertei de carne pornește de la cea a efectivelor de animale. Astfel, la sfârșitul anului 2006 aceste efective crescuseră față de anul precedent cu doar 4% la porcine, 2% la bovine, 0,9% la păsări și 0,4% la ovine și caprine.

Un fapt îngrijorător îl constituie ponderea încă redusă a sacrificărilor realizate în unitățile industriale, pondere care a crescut în 2006, dar care este încă la 4% la ovine și caprine, 16% la bovine, 26% la porcine și 64% la păsări.

Tabelul 11: Sacrificări de animale și păsări (tone)

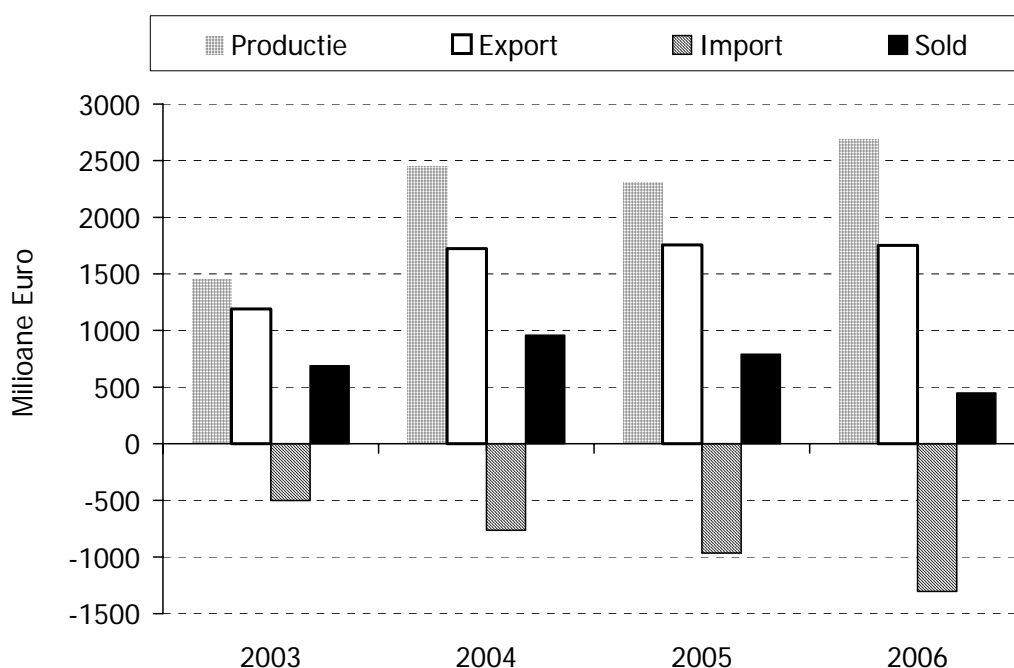
	2005	2006
Bovine	190194	194380
Din care în unități industriale specializate	25338	30868
Porcine	436418	468119
Din care în unități industriale specializate	91752	121396
Ovine și caprine	51958	59086
Din care în unități industriale specializate	2560	2500
Păsări	308632	265690
Din care în unități industriale specializate	155143	169075

Sursa: INS

III.6. Producția de metale feroase sub forme primare și cea de feroaliaje (CAEN 2710)

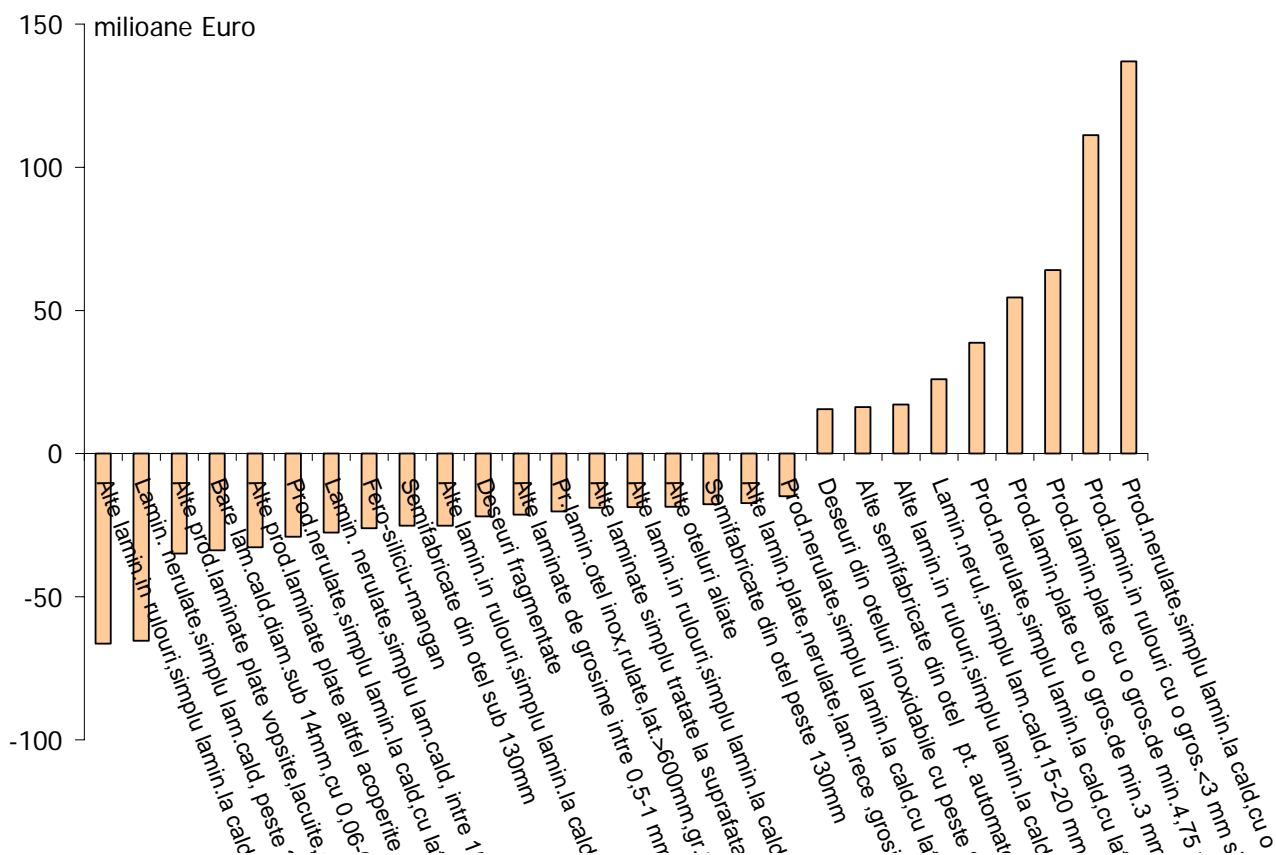
Această clasă CAEN este intens exportatoare având un sold pozitiv al balanței comerciale, care însă s-a deteriorat în ultimii doi ani ca urmare a creșterii consumului intern. Piața internă de produse siderurgice a cunoscut o evoluție ascendentă a cererii, determinată, în principal, de solicitările industriei prelucrătoare (mijloace de transport rutier, prelucrarea țeiiului, prelucrarea lemnului, mașini și aparate electrice) și mai ales din domeniul construcțiilor.

Graficul 24: Producția și balanța comercială pentru clasa CAEN 2710 (mil. euro)

Modificarea soldului balanței comerciale pe produse arată o dinamică structurală, care însă nu provine din transformarea semnificativă a producției, ci mai mult din cea a pieței. Structura de fabricație nu a înregistrat modificări deosebite: predomină oțelurile obișnuite (carbon), tablă groasă și bandă laminată (clasic) la cald, oțelurile pentru construcții, tabla și banda galvanizată și țevile (sudate și laminate) pentru utilități diferite – predominând construcțiile și aducțiunile de apă. Pe piața internă se observă însă o cerere crescândă de oțeluri obișnuite și mai puțin de oțeluri speciale și de produse cu prelucrare avansată.

Graficul 25: Variația soldului balanței comerciale pe produse în cadrul clasei CAEN 2710 – media 2005-2006 minus media 2003-2004

În perioada 2005-2006 cel mai mare declin al soldului balanței comerciale la aceasta grupă de activități s-a înregistrat în schimburile comerciale cu China, Ucraina, Coreea de Sud, Italia și Rusia.

Principalele țări față de care s-a deteriorat soldul mediu anual al balanței comerciale în perioada 2004-2005 față de 2003-2004 sunt: China (-105,6 mil euro), Ucraina (-53,2 mil euro), Coreea de Sud (-48,3 mil euro), Italia (-47 mil euro), Rusia (-41,4 mil euro).

În anul 2005, sectorul metalurgic din România a exportat 74,4% din producție. Exporturile au constat în tablă și bandă laminată la cald 57,6%, țevi laminate și sudate 13,1%, oțeluri obișnuite 12,3%, produse cu prelucrare avansată 2%, etc. În același an, importurile de produse siderurgice au fost de 1.685,7 mii tone și au constat în principal din produse deficitare sau care nu se fabrică în țară (semifabricate și țagle pentru țevi 23,5%, bandă laminată la rece pentru auto 12,2%, profile economice și profile cu tălpi paralele 14,3%, șină de cale ferată, oțeluri aliate, placate și acoperite 23%).

Sectorul siderurgic dispune de 7 combinate siderurgice integrate (unul pe oțel de convertizor și șase pe oțel electric), 5 societăți producătoare de țevi laminate, 3 societăți de țevi sudate, 13 societăți producătoare de laminate diverse, 2 societăți producătoare de piese turnate și un producător de feroaliaje. Printre cei mai importanți actori ai sectorului sunt Ispat Sidex Galați, Ispat Petrotub Roman, Ispat Tepro Iasi, Ispat Siderurgica Hunedoara, Mechel Câmpia Turzii și Mechel Târgoviște.

IV. Concluzii

Evoluția comerțului exterior în ultimii patru ani s-a caracterizat printr-o dereriorare serioasă a deficitului balanței comerciale, pe fondul creșterii accelerate a importurilor, mai cu seamă în ultimii doi ani. Deterioarea cea mai pronunțată a avut loc în anul 2006, când importurile s-au majorat cu 25%, față de numai 16% creșterea exporturilor. Principalele cauze sunt legate de evoluțiile de pe piața valutară, dar și de cele ale prețurilor mondiale ale hidrocarburilor. Creșterea consumului în România, mult peste ritmul de creștere a ofertei interne a fost de asemenea un factor favorizant accentuării deficitului comercial, prin creșterea cererii de importuri.

Uniunea Europeană continuă să fie principalul partener al României, deși cu o pondere în scădere. În termeni valorici, creșterea importurilor a fost superioară celei a exporturilor, ceea ce s-a tradus prin creșterea deficitului comerțului bilateral Romania-UE. Contribuția acestuia la deficitul balanței comerciale a României a crescut de la 49,3% în 2003 la 53,6% în 2006.

În ceea ce privește orientarea geografică a comerțului exterior, Italia și Germania continuă să dețină pozițiile de leader în topul partenerilor comerciali (atât la export, cât și la import), trebuie remarcată pierderea primului loc deținut de Italia în topul țărilor partenere pentru import, ca urmare a reducerii activității de outsourcing.

Deterioarea deficitului comercial, ca diferență dintre medie soldului 2005-2006, și media soldului 2003-2004 a fost înregistrată în comerțul bilateral cu: Rusia (-1010 mil. euro), Germania (-886 mil euro), China (-846 mil euro), Kazahstan (-831 mil. euro) și Italia (-606 mil euro). De remarcat că cea mai mare deteriorare a deficitului s-a produs în relațiile comerciale cu Kazahstan (datorită creșterii masive a valorii importurilor de hidrocarburi în ultimii doi ani, determinate de creșterea prețurilor) și China, cu care s-a înregistrat o dinamică însemnată a relațiilor comerciale, în sensul creșterii importurilor provenind din China.

Analiza la nivel structural relevă că exporturile României sunt dominate de produse ale industriilor „Low-tech” și „Medium-low-tech”. Există o pronunțată tendință de scădere a ponderii produselor „Low-tech”, de la 48% în totalul exporturilor românești, în anul 2003, la 33%, în 2006, datorită unei reducerii exporturilor ramurilor celuloză și hârtie și confecții și dinamicii relativ lente a celorlalte ramuri din această grupă.

Pe de altă parte, importurile sunt dominate de produse „Medium-tech”, a căror pondere a crescut de la 33%, în 2003, la 42 %, în 2006, ca urmare a creșterii masive, în ultimii patru ani, a importurilor de mijloace de transport rutier, precum și a importurilor la mașini și echipamente, mașini și aparate electrice. Produsele „Low-tech” au o pondere relativ mai mică în 2006, creșterea importurilor acestor industrii fiind relativ mai lentă comparativ cu ramurile industriale cu nivel tehnologic mai înalt.

În perioada analizată se remarcă o accentuare a deficitelor în ramurile deja deficitare - „High-tech” și „Medium-high-tech”, pentru aceasta din urmă pierderea de competitivitate fiind de peste 3,5 miliarde euro în perioada 2003-2006, din care 2 miliarde numai în industria mijloacelor de transport rutier.

Pe de altă parte, soldul pozitiv al balanțelor comerciale pentru ramurile „Medium-low-tech” și „Low-tech” sunt amenințate să dispară dacă vor continua trendul din ultimii doi ani. Un semnal de alarmă trebuie tras pentru grupa ramurilor „Low-tech”, în care surplusul balanței comerciale s-a diminuat cu aproximativ 1,2 miliarde euro în ultimii patru ani. Practic, reducerea surplusului comercial pentru confecții și îmbrăcăminte și creșterea, simultană, a deficitului industriei alimentare sunt principalele explicații ale deteriorării soldului comercial pentru grupa „Low-tech”.

Outsourcing-ul a continuat să crească în ultimii patru ani, dar într-un ritm mai lent decât comerțul total. Surplusul balanței comerciale a activității de perfecționare activă a avut de asemenea o creștere foarte lentă în ultimii patru ani, astfel încât surplusul activităților de outsourcing contrabalansa în anul 2006 doar 20% din deficitul înregistrat de tranzacțiile în regim de comerț, față de 30% în anul 2003. Chiar în condițiile în care activitatea de outsourcing ar crește, surplusul comercial generat nu poate acoperi deficitul creat în ramurile cu valoare adăugată mare sau chiar medie, în care importurile s-au înscris pe un trend puternic ascendent, determinat de necesitatea de modernizare a economiei.

O analiză mai detaliată a comerțului exterior a permis scoaterea în evidență a următoarelor șase clase CAEN, care cumulează 48% din variația negativă a soldului, din totalul celor 183 de clase care au înregistrat o astfel de variație (sau 76% din totalul variației soldului comercial al României): Extracția hidrocarburilor; Producția de autovehicule; Fabricarea preparatelor farmaceutice;

Producția de emițătoare radio-televiziune, echipamente și aparate telefonice și telegrafice; Producția și conservarea cărnii; Producția de metale feroase sub forme primare și cea de feroaliaje. În continuare prezentăm principalele concluzii ale analizei detaliate:

- Creșterea de peste trei ori a valorii importului de hidrocarburi, în special a țițeiului este mai mult de 50% rezultat al majorărilor de preț, restul datorându-se creșterii consumului intern. Având în vedere perspectivele reduse de creștere a producției interne și majorarea cererii pe fondul relansării economice, aceste importuri trebuie privite din perspectiva mai largă a relației input-output, respectiv al beneficiilor economice obținute. Totodată, luând în considerare experiența anterioară a evoluțiilor prețurilor, pe termen mediu și lung optimizarea consumului de hidrocarburi capătă o importanță strategică, având implicații asupra structurii industriale, infrastructurii de transport, cercetării-dezvoltării etc.
- Industria mijloacelor de transport rutier cunoaște o relansare a producției de autoturisme, datorită succesului Renault, însă producție mijloacelor de transport de marfă nu este încă susținută de investiții suficiente. Dezvoltarea industriilor conexe celei de autoturisme poate constitui premisa constituirii unor cluster care să stimuleze investițiile și în categoria mijloacelor de transport de marfă, domeniu în care România are tradiție.
- Consumul intern de preparate farmaceutice a crescut și probabil va continua să crească, valorile pe cap de locuitor fiind departe de cele înregistrate în țările dezvoltate ale UE. Piața medicamentelor este în bună măsură determinată de avansul tehnologic, iar competitivitatea internă și internațională a industriei farmaceutice românești nu poate fi recuperată decât prin investiții majore în cercetare-dezvoltare.
- Ritmurile de creștere din ultimii ani ai cererii de echipamente de emisie în comunicații și în special de telefoane mobile se vor diminua considerabil odată cu apropierea de nivelul de saturare, însă valorile absolute vor rămâne ridicate. Industria românească din domeniu are nevoie de investitori strategici care să revigoreze producția în declin din ultimii ani.
- „Producția și prelucrarea cărnii” este o ramură care, în ciuda imensului potențial național, nu a putut răspunde cererii de consum în creștere determinată de majorarea veniturilor. Cauzele trebuie căutate în primul rând în stadiul dezvoltării fermelor zootehnice și în gradul redus de industrializare a sacrificărilor de animale.
- Creșterea cererii interne pentru metale feroase sub forme primare și feroaliaje s-a realizat a putut fi acoperită din producția internă doar pentru

acele produse realizate pe plan național. Pe termen mediu această majorare a cererii poate stimula și diversificarea producției interne.

Tendențe

Pentru perioada următoare, ținând cont de estimările privind creșterea preconizată în ritm anual de 5-6% a PIB-ului în termeni reali, precum și de prognozele care consideră că atât cursul de schimb real va continua să se aprecieze, cât și faptul că salariile vor avea o dinamică cel puțin aliniată la creșterea nivelului productivității, nu există motive să considerăm că balanța comercială a României nu va suporta aceleași presiuni de deteriorare ca și în ultimii trei ani.

Singurii factori care și-ar putea atenua efectul nefavorabil asupra deficitului comercial ar putea fi preturile mondiale la produsele energetice (intrate într-o fază de stabilizare), relansarea cererii în Uniunea Europeană și creșterea ponderii exporturilor de produse high-tech în totalul exporturilor românești.

Un așteptat impact pozitiv l-ar putea aduce constituirea unei mase critice de investiții străine directe în ramurile exportatoare, care va începe să producă efecte orizontale în economia românească, suprapuse peste efectele generate de intrările de fonduri structurale. Noile companii create de investitorii străini în România vor utiliza efecte de scală pe care economia românească le poate susține prin dimensiunea sa medie la nivelul statelor membre ale UE.

Recomandări

Încetarea ajutorului de stat acordat prin politica de preturi în domeniul energiei electrice și a gazelor naturale la orizontul anului 2009-2010 ar putea conduce la normalizarea ciclului productiv în industria chimică și metalurgică (în special neferoasă), ceea ce ar echivala cu reducerea activității în aceste sectoare simultan cu reducerea intensității energetice a întregii economii. Efectul unei astfel de măsuri de liberalizare ar fi acela de a degreva cererea pentru o mare parte a importurilor de gaze naturale, care la această oră se obțin la un preț situat peste cel al pieței mondiale pe relația cu Federația Rusă.

Este necesară o analiză riguroasă, de tip econometric, a elasticităților de preț și de cerere a exporturilor și importurilor românești, cu precădere în sectoarele în care deficitul este mare sau în accentuată deteriorare. În acest fel s-ar putea evidenția acele sectoare în care elasticitatea de preț a importurilor este foarte scăzută sau elasticitatea de cerere internă a acestora este foarte mare, pentru a constientiza ramurile în care piața internă ar trebui susținută pentru a deveni competitivă în raport cu piața mondială, permitând producției interne să înlocuiască parțial importurile. În cazul exporturilor, cea mai bună politică rămâne aceea de atragere a investițiilor străine prin îmbunătățirea continuă a mediului de afaceri intern.